STAATSCOURANT
Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.
Nr. 53
9 januari
2026

Advies Raad van State inzake het voorstel van wet tot wijziging van de Omgevingswet, Algemene wet bestuursrecht en de Wet windenergie op zee ter implementatie van onderdelen van de met Richtlijn 2023/2413 gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (REDIII, vergunnen)

Nader Rapport

's-Gravenhage, 15 december 2025
WJZ / 102519135

Aan de Koning

Nader rapport inzake het voorstel van wet tot wijziging van de Omgevingswet, Algemene wet bestuursrecht en de Wet windenergie op zee ter implementatie van onderdelen van de met Richtlijn 2023/2413 gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (REDIII, vergunnen)

Blijkens de mededeling van de Directeur van Uw kabinet van 11 juli 2025, nr. 2025001601, machtigde Uwe Majesteit de Afdeling advisering van de Raad van State haar advies inzake het bovenvermelde voorstel van wet rechtstreeks aan mij te doen toekomen. Dit advies, gedateerd 15 oktober 2025, nr. W19.25.00185/IV, bied ik U hierbij aan.

Het voorstel geeft de Afdeling advisering van de Raad van State geen aanleiding tot het maken van inhoudelijke opmerkingen.

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om het wetsvoorstel op een aantal ondergeschikte punten aan te passen. Dit ten eerste door in voorgesteld eerste lid, van artikel 2.47, van de Omgevingswet te concretiseren dat de Minister van Klimaat en Groene Groei het contactpunt is, wanneer diezelfde Minister bevoegd is om het besluit over het hernieuwbare energieproject in overeenstemming met Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vast te stellen. Ten tweede is een aantal samenloopbepalingen toegevoegd in verband met de tekstuele afhankelijkheid tussen het voorstel, de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie en het wetsvoorstel Wet versterking regie Volkshuisvesting. Tot slot is van de gelegenheid gebruik gemaakt om de memorie van toelichting te verduidelijken en op de eerder genoemde punten aan te vullen.

Ik moge U verzoeken het hierbij gevoegde gewijzigde voorstel van wet en de gewijzigde memorie van toelichting aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zenden.

De Minister van Klimaat en Groene Groei,
S.Th.M. Hermans.

Advies Raad van State

No. W19.25.00185/IV
's-Gravenhage, 15 oktober 2025

Aan de Koning

Bij Kabinetsmissive van 11 juli 2025, no.2025001601, heeft Uwe Majesteit, op voordracht van de Minister van Klimaat en Groene Groei, in overeenstemming met de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, bij de Afdeling advisering van de Raad van State ter overweging aanhangig gemaakt het voorstel van wet houdende wijziging van de Omgevingswet, Algemene wet bestuursrecht en de Wet windenergie op zee ter implementatie van onderdelen van de met Richtlijn 2023/2413 gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (REDIII, versnellen en vergunnen), met memorie van toelichting.

De Afdeling advisering van de Raad van State heeft geen opmerkingen bij het voorstel en adviseert het voorstel bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal in te dienen.

De vice-president van de Raad van State,
Th.C. de Graaf.

Tekst zoals toegezonden aan de Raad van State: Wijziging van de Omgevingswet, Algemene wet bestuursrecht en de Wet windenergie op zee ter implementatie van onderdelen van de met Richtlijn 2023/2413 gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (REDIII, versnellen en vergunnen) (ontwerptekst zoals aangeboden aan de afdeling advisering van de Raad van State)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is de Omgevingswet, de Algemene wet bestuursrecht en de Wet windenergie op zee te wijzigen in verband met de implementatie van richtlijn nr. (EU) 2023/2413 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, Verordening (EU) 2018/1999 en Richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I (OMGEVINGSWET)

De Omgevingswet wordt als volgt gewijzigd:

A

Na artikel 2.21a wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 2.21b (aanwijzing gebieden hernieuwbare energie)

Gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie en infrastructuurgebieden voor hernieuwbare energie:

a. kunnen worden aangewezen bij omgevingsplan of, met inachtneming van de grenzen van artikel 2.3, tweede lid, bij omgevingsverordening,
b. worden op grond van artikel 2.21, eerste lid, alleen aangewezen volgens bij algemene maatregel van bestuur gestelde regels.

B

Artikel 2.25, derde lid, onder c, wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel 1° wordt ‘artikel 2.22’ gewijzigd in: ‘artikel 2.21b, aanhef en onder a, 2.22’.

2. In onderdeel 4° wordt ‘artikel 16.55, vierde lid’ gewijzigd in: ‘artikel 2.21b, aanhef en onder a, of 16.55, vierde lid’.

C

In artikel 2.26, derde lid, wordt, onder vernummering van de onderdelen h tot en met k tot i tot en met l, na onderdeel g een onderdeel ingevoegd, luidende:

h. richtlijn hernieuwbare energie,.

D

Aan afdeling 2.6 wordt een paragraaf toegevoegd, luidende:

§ 2.6.4 Bijzondere taken hernieuwbare energie

Artikel 2.47 (contactpunt hernieuwbare energie)

1. Onze Minister van Klimaat en Groene Groei is het contactpunt, bedoeld in artikel 16, derde lid, van de richtlijn hernieuwbare energie, dat een aanvrager van een omgevingsvergunning voor een hernieuwbare energieproject op diens verzoek begeleidt bij de volledige aanvraag om een omgevingsvergunning en de procedure van vergunningverlening.

2. Onze Minister van Klimaat en Groei verwerkt alleen persoonsgegevens voor zover dit noodzakelijk is voor de vervulling van zijn rol als contactpunt.

E

Aan artikel 3.6 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Het college van burgemeester en wethouders stelt ter uitvoering van de artikelen 15quater, eerste lid, onder b, en 15sexies, eerste lid, onder e, van de richtlijn hernieuwbare energie een versnellingsgebiedsplan vast voor de volgende gebieden als deze bij omgevingsplan zijn aangewezen:
   a. gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie, en
   b. infrastructuurgebieden voor hernieuwbare energie.

F

Aan artikel 3.8 wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Gedeputeerde staten stellen ter uitvoering van de artikelen 15quater, eerste lid, onder b, en 15sexies, eerste lid, onder e, van de richtlijn hernieuwbare energie een versnellingsgebiedsplan vast voor de volgende gebieden als deze bij omgevingsverordening zijn aangewezen:
   a. gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie, en
   b. infrastructuurgebieden voor hernieuwbare energie.

G

Aan artikel 3.9 wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. Onze Minister van Klimaat en Groene Groei stelt, in overeenstemming met Onze Ministers die het aangaat, ter uitvoering van de artikelen 15quater, eerste lid, onder b, en 15sexies, eerste lid, onder e, van de richtlijn hernieuwbare energie een versnellingsgebiedsplan vast voor de volgende gebieden als deze bij ministeriële regeling zijn aangewezen:
   a. gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie, en
   b. infrastructuurgebieden voor hernieuwbare energie.

H

Aan artikel 13.1, eerste lid, wordt een zin toegevoegd, luidende:

Onze Minister van Klimaat en Groene Groei kan daarnaast ter dekking van de kosten voor het uitvoeren van een screening hernieuwbare energie rechten heffen van de initiatiefnemer van een hernieuwbare energieproject.

I

Aan artikel 13.1a, eerste lid, wordt een zin toegevoegd, luidende:

Een gemeente of provincie kan ook rechten heffen voor het uitvoeren van een screening hernieuwbare energie.

J

Na artikel 13.6 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 13.6a (financiële voorschriften voor hernieuwbare energieprojecten)

Onverminderd artikel 13.5 kan, als overeenkomstig op grond van artikel 5.18, eerste lid, gestelde regels een omgevingsvergunning voor een hernieuwbare energieproject kan worden verleend onder de voorwaarde dat de effecten van het project worden gecompenseerd door het betalen van een bedrag voor een programma voor het behoud of herstel van de staat van instandhouding van soorten of habitats, aan de omgevingsvergunning het voorschrift worden verbonden dat dit bedrag wordt betaald.

K

Aan artikel 16.53c worden twee leden toegevoegd, luidende:

3. In afwijking van het eerste lid hoeft ook geen passende beoordeling te worden gemaakt voor plannen of projecten waarvoor bij algemene maatregel van bestuur in overeenstemming met een verordening, richtlijn of besluit, als bedoeld in artikel 288 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, een afwijking van artikel 6, derde lid, van de habitatrichtlijn is toegelaten.

4. Over de toepassing van het derde lid kunnen bij algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld.

L

Na afdeling 16.4a wordt een afdeling ingevoegd, luidende:

Afdeling 16.4b Screening hernieuwbare energieprojecten

Artikel 16.53d (screening hernieuwbare energieprojecten)

1. Het bevoegd gezag voor een omgevingsvergunning voor een activiteit die betrekking heeft op een hernieuwbare energieproject voert een screening hernieuwbare energie uit voor een hernieuwbare energieproject in een gebied voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie of een infrastructuurgebied voor hernieuwbare energie.

2. Bij de screening hernieuwbare energie wordt onderzocht of het zeer waarschijnlijk is of een hernieuwbare energieproject, gelet op de milieugevoeligheid van het gebied waar het project zal worden uitgevoerd, zal leiden tot aanzienlijke negatieve milieueffecten die niet zijn vastgesteld tijdens het maken van het milieueffectrapport en het verrichten van de passende beoordeling voor het versnellingsgebiedsplan.

3. Voor zover het gaat om een hernieuwbare energieproject dat is aangewezen op grond van artikel 16.43, eerste lid, wordt bij de screening hernieuwbare energie ook onderzocht of het project mogelijk aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten heeft.

4. Ten aanzien van een project voor het opwekken van hernieuwbare energie legt het bevoegd gezag voor een omgevingsvergunning voor een hernieuwbare energieproject het vast in een besluit als uit de screening blijkt dat:
   a. het project, gelet op de milieugevoeligheid van het gebied waar het project zal worden uitgevoerd, zeer waarschijnlijk zal leiden tot aanzienlijke negatieve milieueffecten die niet zijn vastgesteld tijdens het maken van het milieueffectrapport of het verrichten van de passende beoordeling voor het versnellingsgebiedsplan, en
   b. de milieueffecten, bedoeld onder a, niet kunnen worden verzacht door de maatregelen die zijn opgenomen in het versnellingsgebiedsplan voor het gebied voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie, of door maatregelen die door de initiatiefnemer zijn voorgesteld.

5. Het eerste lid is niet van toepassing op een hernieuwbare energieproject voor de repowering van een hernieuwbare energieproject voor zonne-energie, als de repowering geen extra ruimte inneemt en het oorspronkelijke hernieuwbare energieproject voor zonne-energie voldoet aan de van toepassing zijnde regels en maatregelen uit het versnellingsgebiedsplan dat is vastgesteld voor het gebied waar het project zal worden uitgevoerd. Onder repowering wordt verstaan repowering als bedoeld in artikel 2 van de richtlijn hernieuwbare energie.

6. Over de toepassing van het eerste tot en met het vierde lid kunnen bij algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld.

M

Aan artikel 16.64 wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. Op de aanvraag om een omgevingsvergunning voor bij algemene maatregel van bestuur aangewezen hernieuwbare energieprojecten:
   a. is het tweede lid niet van toepassing, als de voorgenomen beslissing op de aanvraag instemming als bedoeld in artikel 16.16 behoeft; en
   b. kan het bevoegd gezag de beslistermijn, bedoeld in het eerste lid, in afwijking van het tweede lid, eenmaal met ten hoogste vier weken verlengen als de voorgenomen beslissing op de aanvraag geen instemming als bedoeld in artikel 16.16 behoeft.

N

De bijlage bij artikel 1.1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel A worden in de alfabetische volgorde de volgende begripsbepalingen ingevoegd:

hernieuwbare energie: hernieuwbare energie als bedoeld in artikel 2, onderdeel 1, van de richtlijn hernieuwbare energie;
hernieuwbare energieproject: totstandbrenging en exploitatie van:
a. een installatie voor het opwekken van hernieuwbare energie,
b. energie-infrastructuur voor hernieuwbare energie.
gebied voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie: gebied als bedoeld in artikel 15 quater, eerste lid, van de richtlijn hernieuwbare energie;
infrastructuurgebied voor hernieuwbare energie: gebied als bedoeld in artikel 15 sexies, eerste lid, van de richtlijn hernieuwbare energie;
versnellingsgebiedsplan: versnellingsgebiedsplan als bedoeld in artikel 3.6, derde lid, 3.8, vijfde lid of 3.9, vijfde lid;
screening hernieuwbare energie: screening als bedoeld in de artikelen 15sexies, derde lid en 16bis, vierde lid, van de richtlijn hernieuwbare energie;.

2. In onderdeel B wordt in de begripsomschrijving van richtlijn hernieuwbare energie 'Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van Richtlijn 2001/77/EG en Richtlijn 2003/30/EG (PbEU 2009, L 140)' vervangen door 'Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (herschikking) (PbEU 2018, L 328)'.

ARTIKEL II (ALGEMENE WET BESTUURSRECHT)

In artikel 2 van bijlage 2 bij de Algemene wet bestuursrecht wordt in de zinsnede met betrekking tot de Omgevingswet, onder verlettering van de onderdelen g tot en met m tot h tot en met n een onderdeel ingevoegd, luidende:

g. artikel 5.1, voor zover het betreft een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit, een Natura 2000-activiteit, een flora- en fauna-activiteit, een bouwactiviteit, een rijksmonumentenactiviteit, een beperkingengebiedactiviteit, een wateractiviteit of een omgevingsplanactiviteit, voor zover de omgevingsvergunning betrekking heeft op een hernieuwbare energieproject.

ARTIKEL III (WET WINDENERGIE OP ZEE)

Artikel 12a van de Wet windenergie op zee wordt als volgt gewijzigd:

1. Het zesde lid komt als volgt te luiden:

6 Bij de aanvrager van een vergunning worden kosten in rekening gebracht voor:
a. de behandeling van de aanvraag; en
b. een voor het windpark uitgevoerde screening hernieuwbare energie als bedoeld in de Omgevingswet.

2. Na het zesde lid wordt een zevende lid toegevoegd, luidende:

7. Onze Minister bepaalt bij ministeriële regeling de hoogte van de kosten, bedoeld in het zesde lid.

ARTIKEL IV (SAMENLOOP WETSVOORSTEL GEMEENTELIJKE INSTRUMENTEN WARMTETRANSITIE)

ARTIKEL V (SAMENLOOP WETSVOORSTEL VERSTERKING REGIE VOLKSHUISVESTING)

[PM
Samenloopbepalingen voor de artikelen 2.26, 3.6, 3.8 en 3.9 van de Omgevingswet in verband met het Wetsvoorstel gemeentelijke instrumenten warmtetransitie en het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting worden na ontvangst van het advies van de Afdeling Advisering van de Raad van State ingevuld op basis van de meest actuele stand van zaken.]

ARTIKEL VI (INWERKINGTREDING)

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Klimaat en Groene Groei,

Memorie van Toelichting

I Algemeen deel

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel wijzigt de Omgevingswet en (in beperkte mate) de Wet windenergie op zee en de Algemene wet bestuursrecht in verband met de implementatie van een gedeelte van de herziene EU-richtlijn hernieuwbare energie (REDIII).[1] De REDIII is op 20 november 2023 in werking getreden en is een wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, de Renewable Energy Directive ('RED').[2] Met dit wetsvoorstel, een algemene maatregel van bestuur en een ministeriële regeling worden de artikelen geïmplementeerd uit de herziene richtlijn over het versnellen van vergunningsprocedures op het gebied van natuur en milieu (artikelen 15ter tot en met 16septies).

Dit onderdeel van RED III beoogt kort gezegd procedures voor hernieuwbare-energieprojecten te versnellen door binnen versnellingsgebieden de mer-beoordeling, passende beoordeling en soortenbeschermingstoets op projectniveau te vervangen door toetsen op gebieds- en planniveau. Ook voorziet de richtlijn in maximumtermijnen voor vergunningverlening en andere procedurele versnellingen.

Het wetsvoorstel voorziet erin dat in Nederland versnellingsgebieden voor ontwikkeling van hernieuwbare energie kunnen worden aangewezen en de plannen voor deze gebieden kunnen worden vastgesteld. Voor hernieuwbare-energieprojecten die worden gerealiseerd binnen deze versnellingsgebieden gelden kortere beslistermijnen voor vergunningen, kan een project-mer-beoordeling[3] vervangen worden door een snelle screening en is in beperkte gevallen financiële compensatie van milieueffecten mogelijk. De voor de versnellingsgebieden op te stellen plannen voorzien in regels en mitigerende maatregelen, om uit te sluiten dat aanzienlijke milieueffecten zullen optreden vanwege de hernieuwbare-energieprojecten. Ook wordt voor bepaalde gevallen een uitzondering geregeld op de beoordeling van mogelijke effecten voor Natura 2000[4] of een soortenbeschermingstoets[5], en wordt geregeld dat een screening moet worden uitgevoerd voor hernieuwbare-energieprojecten. Verder worden grondslagen toegevoegd voor nadere regelgeving bij algemene maatregel van bestuur, zoals bijvoorbeeld het heffen van rechten en de uitzondering voor de passende beoordeling.

Het wetsvoorstel heeft betrekking op zowel land als zee. De Omgevingswet geldt ook in de exclusieve economische zone op de Noordzee en zo ook de bevoegdheid om versnellingsgebieden aan te wijzen en de bijbehorende plannen vast te stellen. Het proces van aanwijzen van versnellingsgebieden kent op hoofdlijnen veel overeenkomsten met het proces dat in het huidige stelsel met de Wet windenergie op zee is geregeld. Deze wet wordt op enkele punten aangepast aan REDIII en de wijzigingen in de Omgevingswet. Dit wordt verder toegelicht in paragraaf 5.2.

Naast dit wetsvoorstel vindt implementatie plaats bij algemene maatregel van bestuur en ministeriële regeling en door feitelijk handelen.

De artikelen 15ter tot en met 16septies van de richtlijn worden met dit separate wetsvoorstel geïmplementeerd, omdat de artikelen een gedeelde doelstelling hebben om de energietransitie te versnellen. De overige artikelen in REDIII hebben een bredere scope en regelen ook heel andersoortige onderwerpen die als zodanig los staan van de artikelen over de versnelde besluitvorming over hernieuwbare-energieprojecten. Naast het inhoudelijke onderscheid met deze artikelen van REDIII kennen de 'versnellingsartikelen' een kortere implementatietermijn (namelijk voor 1 juli 2024).

De 'versnellingsartikelen' komen deels voort uit de Europese noodverordening voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie (2022/2577)[6] en zijn een uitbreiding daarop. De deadline voor de implementatie van de artikelen 15sexies, 16, en 16ter tot en met 16septies van richtlijn van 1 juli 2024 is zo gekozen dat deze aansloot op de oorspronkelijke einddatum van de noodverordening (30 juni 2024). De andere artikelen van dit deel van de richtlijn moeten op 21 mei 2025 geïmplementeerd zijn.

---

1 Richtlijn (EU) 2023/2413 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, Verordening (EU) 2018/1999 en Richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad.

2 Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (herschikking)

3 Op basis van Richtlijn 2011/92/EU, zoals gewijzigd bij Richtlijn 2014/52/EU.

4 Artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG), artikel 16.53c Ow.

5 Soortenbeschermingsbepalingen: artikelen 5 en 9 Vogelrichtlijn (2009/147/EC) en artikelen 12 en 16 Habitatrichtlijn (92/43/EEG).

6 Verordening (EU) 2022/2577 van de Raad van 22 december 2022 tot vaststelling van een kader om de inzet van hernieuwbare energie te versnellen

Dit wetsvoorstel is na deze deadlines ingediend en wordt daarmee na de uiterste implementatietermijn geïmplementeerd. Dit is medegedeeld aan de Europese Commissie en ook gemeld in de brief van 7 juni 2024 aan de Tweede Kamer.[7]

In lijn met vast kabinetsbeleid is bij dit wetsvoorstel sprake van zuivere implementatie. Met dit voorstel wordt maximaal gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de richtlijn biedt, zonder nationale koppen toe te voegen. Met name waar de richtlijn verplicht tot stroomlijning van vergunningprocedures voldoet de nationale wetgeving voor een deel al.

Deze richtlijn heeft geen gevolgen voor Bonaire, Sint-Eustatius en Saba.

Deze memorie van toelichting is tot stand gekomen in overeenstemming met de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.

Leeswijzer

Het algemene deel van deze memorie van toelichting (Hoofdstuk I) gaat in paragraaf 2 in op de strekking van de richtlijn hernieuwbare energie. Paragraaf 3 beschrijft de wijze van implementatie, voor zover wet- en regelgeving moet worden aangepast. Paragrafen 4 en 5 bevatten de verhouding met hoger recht, nationaal beleid en overige nationale wet- en regelgeving. Paragrafen 6 en volgende geven inzicht in effecten, uitvoering, adviezen en consultatie, inwerkingtreding en overgangsrecht. Hoofdstuk II bevat de artikelsgewijze toelichting. In Hoofdstuk III van deze memorie van toelichting is de implementatietabel opgenomen.

Hoofdstuk I	Paragraaf 1	Inleiding
	Paragraaf 2	Strekking van de te implementeren richtlijn
	Paragraaf 3	Hoofdlijnen van het wetsvoorstel
	Paragraaf 4	Verhouding tot hoger recht
	Paragraaf 5	Verhouding tot nationale regelgeving
	Paragraaf 6	Gevolgen (met uitzondering van financiële gevolgen)
	Paragraaf 7	Uitvoering
	Paragraaf 8	Toezicht en handhaving
	Paragraaf 9	Financiële gevolgen
	Paragraaf 10	Advies en consultatie
	Paragraaf 11	Inwerkingtreding en overgangsrecht
Hoofdstuk II		Artikelsgewijze toelichting
Hoofdstuk III		Implementatietabel

2. Strekking en hoofdelementen van de herziene richtlijn hernieuwbare energie

REDIII komt voort uit het REPowerEU Plan.[8] Met REDIII streeft de Europese Unie, door een snellere uitrol van hernieuwbare energie,[9] naar een groter aandeel hernieuwbare energie, een sterker concurrentievermogen en een grotere energieonafhankelijkheid. De directe aanleiding voor REPowerEU was de Russische inval in Oekraïne in februari 2022.

Met REDIII wordt het bindende doel voor het aandeel hernieuwbare energie verhoogd tot ten minste

[7] Kamerstukken II, 2023/24, 31 239, nr. 396.

[8] Mededeling (COM 2022/230) van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, Het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's

[9] In de richtlijn is hernieuwbare energie gedefinieerd als energie uit hernieuwbare niet-fossiele bronnen, namelijk windenergie, zonne-energie (thermische zonne-energie en fotovoltaïsche energie) en geothermische energie, osmose-energie, omgevingsenergie, getijdenenergie, golfslagenergie en andere energie uit de oceanen, waterkracht, en energie uit biomassa, stortgas, gas van rioolzuiveringsinstallaties en biogas. De richtlijn heeft betrekking op installaties voor de opwekking van hernieuwbare energie, waaronder hernieuwbare waterstof, en alles wat nodig is voor de aansluiting op het net en voor de opslag van de opgewekte energie. Onder gerelateerde infrastructuur wordt onder de richtlijn verstaan elektriciteits-, gas-, en warmtenetten of opslag die nodig zijn om hernieuwbare energie in het energiesysteem te integreren. Hernieuwbare waterstof valt onder definitie van hernieuwbare energie, zoals gesteld in aanbeveling (EU) 2024/1343, L_202401343NL.000101.fmx.xml.

42,5% in 2030 voor de Europese Unie als geheel. Bij de vorige herziening van de richtlijn duurzame energie – 'REDII' – in 2018 was dat nog 40%. De indicatieve nationale doelstelling voor Nederland is 39%. Deze is meegenomen in de update van het Integraal Nationaal Plan Energie en Klimaat 2021-2030 van juni 2024.[10] Ter vergelijking: in 2023 was het aandeel hernieuwbare energie 17% van het totale energieverbruik in Nederland.[11] De doelstelling is dus een ruime verdubbeling van dat aandeel.

Om de nationale doelstelling voor het aandeel hernieuwbare energie te halen, moeten op grond van REDIII gebieden worden aangewezen voor versnelde uitrol van de opwekking van hernieuwbare energie. Daarnaast kunnen gebieden worden aangewezen voor netwerk- en opslaginfrastructuur die nodig zijn om die hernieuwbare energie in het energiesysteem op te nemen. Samen worden deze gebieden in deze memorie van toelichting aangeduid als 'versnellingsgebieden'.[12] Voor zover er verschillende regels gaan gelden voor deze twee te onderscheiden gebieden, wordt dit in deze toelichting aangegeven.

Voor versnellingsgebieden voor opwekking van hernieuwbare energie zijn achtereenvolgens een gecoördineerde inventarisatie van gebieden nodig, een aanwijzing van een gebied en een plan. In het plan worden regels en mitigerende maatregelen opgenomen om uit te sluiten dat aanzienlijke milieueffecten zullen optreden door de hernieuwbare-energieprojecten die worden gerealiseerd in het versnellingsgebied. Dit plan wordt onderworpen aan een plan-mer en zo nodig een passende beoordeling van de effecten voor Natura 2000-gebieden en een soortenbeschermingstoets. Daarna volgt op projectniveau een screening. Voor versnellingsgebieden voor netwerk- en opslag infrastructuur geldt hetzelfde, maar kan de gecoördineerde inventarisatie achterwege blijven.

Binnen beide typen versnellingsgebieden kan onder voorwaarden afgeweken worden van de project-mer-beoordelingsplicht en de verplichting om een passende beoordeling en de soortenbeschermingstoets uit te voeren. In paragraaf 2.2 worden deze elementen toegelicht. Voor wind-, fotovoltaïsche zonne-energieprojecten en projecten gericht op netten en opslag is het onder voorwaarden mogelijk om natuur- en milieueffecten financieel te compenseren (zie hierover paragraaf 2.5).

De richtlijn bevat bepalingen over procedures voor alle relevante vergunningen voor de bouw, de repowering en de exploitatie van installaties voor de productie van hernieuwbare energie, zowel binnen als buiten de versnellingsgebieden. Deze procedures worden gestroomlijnd, onder andere door het stellen van maximale termijnen voor vergunningverlening en begeleiding van de aanvraag door één of meer contactpunten.

De richtlijn bepaalt verder dat, totdat klimaatneutraliteit bereikt is, installaties voor de productie van hernieuwbare energie en de bijbehorende infrastructuur van hoger openbaar belang zijn en de volksgezondheid en de openbare veiligheid dienen.

Ook wordt het doden of verstoren van door de habitatrichtlijn en de vogelrichtlijn beschermde soorten zowel binnen als buiten versnellingsgebieden onder voorwaarden niet als opzettelijk beschouwd.

3. Hoofdlijnen van het voorstel

3.1 Aanleiding, doelstellingen en noodzaak

De aanleiding voor deze wetswijziging is de zuivere implementatie van de herziene richtlijn hernieuwbare energie, die is toegelicht in paragrafen 1 en 2. De Nederlandse overheid moet zorgdragen voor een tijdige en juiste implementatie van EU-regelgeving. Daarnaast wil de regering de mogelijkheden die de herziene richtlijn biedt voluit benutten om de energietransitie te versnellen.[13] Het wetsvoorstel voorziet in het – voor zover nodig – aanpassen van de relevante nationale wetgeving aan de richtlijn hernieuwbare energie. Wanneer nodig zijn grondslagen aan bestaande wetgeving toegevoegd om artikelen (nader) uit te werken in onderliggende regelgeving.

Aan een aantal artikelen van de richtlijn hernieuwbare energie wordt al uitvoering gegeven in bestaande wet- en regelgeving, zoals een groot deel van bepalingen in verband met de vergunning-

[10] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/06/21/definitieve-update-integraal-nationaal-energie-en-klimaatplan.
[11] https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/23/energieverbruik-uit-hernieuwbare-bronnen-gestegen-naar-17-procent.
[12] De herziene richtlijn spreekt enerzijds van gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie en anderzijds van gebieden voor netwerk- en opslaginfrastructuur voor hernieuwbare energie, ook wel infrastructuurgebieden voor hernieuwbare energie genoemd. In het wetsvoorstel zelf is bij de terminologie van de richtlijn aangesloten (artikel I van het voorstel; het nieuwe artikel 2.21b van de Omgevingswet spreekt van gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie en infrastructuurgebieden voor hernieuwbare energie).
[13] Zoals door de Minister van Klimaat en Groene groei in haar brief van 10 december 2024 aan de Tweede Kamer gemeld (Kamerstukken II, 2024/25, 29 826, nr. 217).

verlening, of – als het de uitvoering betreft – vigerend beleid. Een deel van de uitvoering betreft ook feitelijk handelen dat geen wettelijke grondslag nodig heeft, zoals de inventarisatie van gebieden. In hoofdstuk III van deze toelichting is een implementatietabel opgenomen.

Dit wetsvoorstel wijzigt de Omgevingswet en in beperkte mate de Wet Windenergie op zee en de Algemene wet bestuursrecht. Er is gekozen voor implementatie in het stelsel van de Omgevingswet, omdat het ontwikkelen van hernieuwbare energieprojecten gevolgen kan hebben voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en veel van de artikelen uit de richtlijn gaan over onderwerpen die in de Omgevingswet geregeld zijn, zoals de mer(beoordeling), passende beoordeling en verschillende soorten omgevingsvergunningen. De richtlijn raakt hiermee aan materie die sinds 1 januari 2024 grotendeels in de Omgevingswet is geregeld, zoals bepaalde vergunningvereisten en regels over milieueffectrapportage.

Leeswijzer

In paragraaf 3.2 wordt beschreven hoe de aanwijzing van de versnellingsgebieden en het vaststellen van plannen geïmplementeerd worden. Paragraaf 3.3 gaat in op de implementatie van de stroomlijning van vergunningsprocedures. Vervolgens wordt in paragraaf 3.4 beschreven hoe de bepalingen over het hoger openbaar belang en het niet-opzettelijk verstoren en doden van beschermde soorten worden omgezet.

3.2 Gebieden voor versnelde uitrol van hernieuwbare energie

3.2.1 Inventarisatie versnellingsgebieden voor hernieuwbare energie

Voor de selectie van gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie schrijft de richtlijn[14] voor dat de lidstaat eerst een gecoördineerde inventarisatie uitvoert, ook wel 'mapping' genoemd. Hierbij worden gebieden in kaart gebracht die geschikt zijn voor nationale bijdragen aan het algemeen streefcijfer van de Europese Unie voor hernieuwbare energie voor 2030. Deze inventarisatie identificeert het potentieel in een lidstaat voor hernieuwbare energie en de gebieden die noodzakelijk zijn voor de productie van hernieuwbare energie en eventueel ook de bijbehorende infrastructuur voor transport en opslag.

De inventarisatie van de betrokken gebieden in Nederland heeft inmiddels plaatsgevonden. Voor die inventarisatie is gebruik gemaakt van bestaand beleid, namelijk de resultaten van de Klimaat en Energieverkenning 2023.[15] Op basis hiervan zijn diverse nationale programma's die gericht zijn op de energietransitie toegevoegd aan de inventarisatie. Het maritiem ruimtelijk plan, dat wordt vastgesteld door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en dat zijn weerslag vindt in het Programma Noordzee, maakt hier ook deel van uit. Er is voor gekozen de inventarisatie breed op te zetten, om het risico te verkleinen dat er potentiële versnellingsgebieden gemist worden die dan later niet als versnellingsgebied kunnen worden aangewezen.

Daarnaast is ook provincies en gemeenten de mogelijkheid geboden om gebieden aan te dragen voor de gecoördineerde inventarisatie. De gehele inventarisatie is ter inzage gelegd via een internetconsultatie in maart 2025 en vervolgens in mei 2025 aangeboden aan de Europese Commissie, zoals de richtlijn verlangt. Naar aanleiding van deze internetconsultatie zijn diverse gebieden aan de inventarisatie toegevoegd die geschikt zijn voor geothermie.

3.2.2 Aanwijzen van de twee soorten versnellingsgebieden

Na afronding van de gecoördineerde inventarisatie wijzen bevoegde gezagen, als deelverzameling (in de richtlijn 'subset' genoemd) van deze inventarisatie, een of meer gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie aan en eventueel ook gebieden voor de netwerk- en opslag infrastructuur om die hernieuwbare energie in het energiesysteem te integreren.[16]

Gebieden voor versnelde uitrol van opwekking van hernieuwbare energie

De aanwijzing van de gebieden voor één of meer soorten hernieuwbare-energiebronnen voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie wordt in de richtlijn[17] gezien als onderdeel van een plan,

[14] Artikel 15ter.
[15] De Klimaat- en Energieverkenning 2023, gepubliceerd op 16 oktober 2023 (Klimaat- en Energieverkenning 2023 | Rapport | Rijksoverheid.nl).
[16] Artikelen 15 quater en 15 sexies.
[17] Artikel 15 quater.

dat tevens voorziet in regels en mitigerende maatregelen om negatieve effecten voor het milieu en de natuur van in het gebied gerealiseerde duurzame energieprojecten zoveel mogelijk te voorkomen. Waar in een rechtssysteem van een lidstaat de aanwijzing van gebieden en een plan met maatregelen als verschillende rechtsfiguren worden gezien, maakt de betrokken richtlijnbepaling duidelijk dat bij implementatie van de verplichting in ieder geval de samenhang tussen beide verzekerd zal moeten worden.

Een gebied voor versnelde uitrol van projecten voor opwekking van hernieuwbare energie kan alleen aangewezen worden als er geen aanzienlijke milieu- of natuureffecten te verwachten zijn of als deze beperkt kunnen worden. Voor het plan bezien in samenhang met de locatie van het aan te wijzen gebied is een milieueffectrapportage (mer) nodig en wanneer relevant een passende beoordeling van effecten voor Natura 2000-gebieden en een soortenbeschermingstoets.

Er gelden daarnaast de volgende eisen:
– Voorrang wordt gegeven aan kunstmatige en bebouwde oppervlakten.
– Geen gebieden worden aangewezen die geheel of gedeeltelijk samenvallen met Natura 2000-gebieden, andere beschermde natuurgebieden, of belangrijke trekroutes, met uitzondering van al bestaande kunstmatige en bebouwde oppervlakten in die gebieden.

Nederland moet uiterlijk 21 februari 2026 één of meer gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie hebben aangewezen.

Gebieden voor netwerk- en opslaginfrastructuur

Naast gebieden voor de versnelde uitrol van de opwekking van hernieuwbare energie biedt de richtlijn[18] de mogelijkheid om versnellingsgebieden aan te wijzen voor de ontwikkeling van netwerk- en opslaginfrastructuur die nodig zijn om die hernieuwbare energie in het energiesysteem te integreren. Hierbij gelden de volgende afwijkende voorwaarden:
– Deze gebieden hoeven geen deel te zijn van de gecoördineerde inventarisatie. Ze moeten wel de versnellingsgebieden voor de opwekking van hernieuwbare energie ondersteunen en aanvullen. Het gaat om synergie met die gebieden; een fysieke verbinding is hierbij niet nodig.
– De gebieden voor netwerk- en opslaginfrastructuur kunnen aangewezen worden als er geen aanzienlijke milieu- of natuureffecten te verwachten zijn van de daarbinnen te realiseren netwerk- en opslagprojecten, of als deze effecten kunnen worden beperkt of gecompenseerd.
– Bij gebieden voor netwerkinfrastructuur voor hernieuwbare energie is het doorkruisen van beschermde natuur wel mogelijk als er geen redelijke alternatieven zijn. Dit biedt energie-infrastructuurprojecten in sommige gevallen een mogelijkheid tot realisatie waar die mogelijkheid voorheen niet bestond. Gebieden voor opslagprojecten mogen, net zoals de gebieden voor versnelde uitrol, niet samenvallen met een beschermd gebied.

Plannen voor versnellingsgebieden

Voor elk versnellingsgebied moet een plan worden vastgesteld. Deze plannen moeten doeltreffende mitigerende maatregelen bevatten die moeten worden genomen om de negatieve milieueffecten die zich kunnen voordoen bij de bouw of exploitatie van hernieuwbare-energieprojecten te voorkomen of, indien dit niet mogelijk is, aanzienlijk te verminderen.

Plannen voor gebieden voor de versnelde uitrol van het opwekken van hernieuwbare energie moeten er daarnaast, als dat aan de orde is, op toezien dat er tijdig en op evenredige wijze passende mitigerende maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat de verplichtingen uit de habitatrichtlijn en de volgelrichtlijn worden nageleefd en om verslechtering van de situatie te voorkomen en een goede ecologische toestand of een goed ecologisch potentieel als bedoeld in de Kaderrichtlijn Water te bereiken.[19] De plannen kunnen ook andere instrumenten bevatten, zoals beleid, feitelijke maatregelen en subsidieregelingen.3.2.3 Implementatie versnellingsgebieden en plannen

Drie stappen

Met dit wetsvoorstel wordt aan de bepalingen uit de richtlijn vorm gegeven in drie stappen binnen de systematiek van de Omgevingswet:
1. de aanwijzing van een gebied in het omgevingsplan, de omgevingsverordening of de Omgevingsregeling, in bij algemene maatregelen van bestuur aangewezen gevallen;
2. het vaststellen van een plan voor de aangewezen gebieden door het college van burgemeester en

[18] Artikel 15 sexies.
[19] artikel 15quater, eerste lid, onder b, en artikel 15sexies, eerste lid, onder e, van de richtlijn

wethouders, gedeputeerde staten of de Minister van Klimaat en Groene Groei, in overeenstemming met de Minister die het aangaat, inclusief mitigerende maatregelen en het opstellen van een plan-MER en zo nodig een passende beoordeling en soortenbeschermingstoets daarbij; en
3. vergunningen voor projecten of regels in het omgevingsplan of de omgevingsverordening, om de mitigerende maatregelen uit het plan bindend te maken.

Hoofdlijnen in het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel voorziet voor de versnellingsgebieden in de bevoegdheid in de Omgevingswet om versnellingsgebieden aan te wijzen (artikelen 2.21 en 2.21b Omgevingswet) en de verplichting om voor een versnellingsgebied een plan vast te stellen (artikelen 3.6, 3.8, 3.9 Omgevingswet). Er is overigens alleen sprake van een verplicht programma als er een versnellingsgebied is aangewezen. Ook worden grondslagen toegevoegd om bij algemene maatregel van bestuur instructieregels te stellen over de inhoud of motivering van een besluit tot aanwijzing van deze gebieden en instructieregels te stellen over plannen voor deze gebieden.

Aanwijzen door gemeente, provincie en rijk

Gemeenten, provincies en de Minister van Klimaat en Groene Groei wijzen volgens het wetsvoorstel op grond van de artikelen 2.21 en 2.21b van de Omgevingswet versnellingsgebieden aan in het omgevingsplan, de omgevingsverordening en de Omgevingsregeling. Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld welk bestuursorgaan in welke gevallen gebieden kan aanwijzen. Op aanraden van de VNG en het IPO ligt het primaat bij de gemeente; in beginsel worden versnellingsgebieden bij omgevingsplan aangewezen. Daarmee wordt recht gedaan aan artikel 2.3 van de Omgevingswet, op grond waarvan de hoofdregel is dat de uitoefening van de taken en bevoegdheden op grond van de Omgevingswet wordt overgelaten aan de bestuursorganen van een gemeente. Daarbij komt dat het college van burgemeester en wethouders bevoegd gezag is voor een groot aantal hernieuwbare energieprojecten, zoals windparken tot 15 MW en projecten voor zonne-energie tot 50 MW.

Provincies hebben op grond van de Omgevingswet als taak het behoud of herstel van dier- en plantensoorten en van hun biotopen en habitats. Ook moeten zij zorgdragen voor het treffen van maatregelen voor Natura 2000-gebieden, in overeenstemming met de vogelrichtlijn en de habitatrichtlijn (artikel 2.18, eerste lid, aanhef en onder g, Ow). Om deze taak te kunnen uitoefenen is het van belang dat provincies betrokken zijn bij het aanwijzen van gebieden en vaststellen van plannen door gemeenten. De Omgevingswet bevat hiervoor al verschillende bepalingen en instrumenten. Zo moet de gemeente op grond van artikel 2.2 van de Omgevingswet rekening houden met het beleid van de provincie en afstemmen met de provincie. Daarnaast kan de provincie in de omgevingsverordening instructieregels opnemen waaraan de gemeente moet voldoen. Als de gemeente een plan-mer verricht, moeten gedeputeerde staten geraadpleegd worden. Tot slot zijn op projectniveau gedeputeerde staten ofwel bevoegd gezag, of geven zij, als het college van burgemeester en wethouders bevoegd gezag is, advies met instemming voor een omgevingsvergunning voor een Natura 2000- of flora- en fauna-activiteit.

Bij algemene maatregel van bestuur zal de betrokkenheid van de provincie zo nodig verder worden uitgewerkt.

Ook bestaat het voornemen om bij algemene maatregel van bestuur te bepalen dat de Minister gebieden kan aanwijzen op rijkswateren en dat de Minister en de provincie gebieden kunnen aanwijzen als zij een projectbesluit vaststellen voor een of meer hernieuwbare energieprojecten binnen een gebied

Beoordelingen op planniveau

Voor een goede toets op planniveau moet bij het opstellen van het plan duidelijk zijn welk soort projecten in een gebied kunnen worden uitgevoerd en wat de milieueffecten van die projecten zijn voor de omgeving en – als dit aan de orde is – wat de effecten zijn voor Natura 2000-gebieden en beschermde soorten. Er hoeft na aanwijzing van het gebied voor versnelde uitrol van hernieuwbare-energieprojecten en – in samenhang daarmee – de vaststelling van het plan voor dat gebied weliswaar in beginsel geen milieueffectrapportage, passende beoordeling of soortenbeschermingstoets meer te worden uitgevoerd op projectniveau, maar dat zal waarschijnlijk wel vergen dat het plan specifieker en concreter wordt om voldoende bescherming voor milieu en natuur te bieden (passende regels en maatregelen). Daardoor zal de mer op planniveau ook gedetailleerder zijn dan normaliter. De plan-mer kan het karakter krijgen van een gecombineerd plan- en project-mer. De mate van versnelling zal dus per project verschillen, omdat het mogelijk meer tijd vergt om een dergelijke plan-mer te verrichten.

Hierbij wordt opgemerkt dat op grond van de smb-richtlijn, en in navolging daarvan in de betreffende

bepalingen in de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit, het milieubegrip niet alleen natuurlijke elementen als water, lucht en bodem bevat, maar bijvoorbeeld ook cultureel erfgoed en natuur.

Bij algemene maatregel van bestuur zal de samenhang tussen het aanwijzen van het gebied en het vaststellen van het plan, mede in relatie tot de plan-mer, worden geregeld.

Inspraak van het publiek en draagvlak

Bij het aanwijzen van gebieden moet de lidstaat op grond van de richtlijn[20] voor inspraak van het publiek zorgen en maatschappelijk draagvlak voor hernieuwbare-energieprojecten bevorderen door middel van directe en indirecte deelname van lokale gemeenschappen aan die projecten.

De Algemene wet bestuursrecht en de Omgevingswet voorzien in inspraakprocedures voor het aanwijzen van een gebied en het vaststellen van een plan door toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht.

Draagvlak, bijvoorbeeld door lokale deelname aan projecten, is geregeld in de Energiewet (artikel 6.2, derde lid). Daarin is vastgelegd dat provincies en gemeenten de mogelijkheid hebben om per verordening te bepalen dat een initiatiefnemer aantoont welke inspanningen zijn verricht om mede-eigendom te bevorderen. Daarnaast is participatie al onderdeel van diverse plannen in het Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën. In dit wetsvoorstel worden hier geen toevoegingen aan gedaan.

Eerder aangewezen gebieden

De richtlijn biedt de mogelijkheid uiterlijk 21 mei 2024 specifieke gebieden aan te wijzen die al waren aangewezen als gebieden geschikt voor de uitrol van hernieuwbare energie. Er is voor gekozen geen gebruik te maken van deze mogelijkheid. De inschatting is dat het uitbreiden van een lopende plan-mer, zo dat deze voldoende gedetailleerd is om tot versnelling te leiden meer tijd zou kosten dan de mogelijk te behalen versnelling die de richtlijn hierbij biedt.

3.2.3 Vrijstelling van project-mer en natuurtoetsen

Van de hernieuwbare-energie-projecten in de aangewezen versnellingsgebieden voor opwekking wordt verwacht dat ze geen aanzienlijke gevolgen voor milieu en natuur hebben, mits ze voldoen aan de regels en mitigerende maatregelen die zijn opgenomen in de voor die gebieden vastgestelde plannen. De mogelijke effecten van projecten binnen het gebied zijn immers betrokken bij de selectie van het versnellingsgebied en bij de definiëring van de in het plan op te nemen regels en maatregelen om te voorkomen dat de projecten aanzienlijke negatieve effecten kunnen hebben. Het plan is bovendien onderworpen aan een plan-mer en zo nodig aan een passende beoordeling van de effecten voor Natura 2000-gebieden en soortenbeschermingstoets op planniveau. Daarom worden deze projecten volgens de richtlijn[21]vrijgesteld van de verplichting tot het doorlopen van een project-mer-beoordeling en (waar aan de orde) een passende beoordeling van effecten voor Natura 2000-gebieden en een soortenbeschermingstoets.

Voor hernieuwbare-energieprojecten binnen gebieden voor netwerk- en opslaginfrastructuur biedt de richtlijn ook de mogelijkheid deze vrij te stellen van de beoordelingsplichten, onder dezelfde voorwaarden.[22] In lijn met het uitgangspunt maximaal gebruik te maken van de richtlijn, zonder nationale koppen, kiest de regering ervoor de vrijstelling ook voor deze projecten te laten gelden.

De vrijstellingen van de project-mer-beoordelingsplicht en natuurtoetsen gelden niet als het gaat om projecten die vermoedelijk aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten hebben. Het is aan het bevoegd gezag om op basis van de door de initiatiefnemers verstrekte gegevens vast te stellen of daarvan sprake is.

3.2.4 Screening

In plaats van een project-mer-beoordeling en, waar dat aan de orde is, een passende beoordeling van effecten voor Natura 2000-gebieden en soortenbeschermingstoets, voert het bevoegd gezag binnen 45

[20] Artikel 15quinquies.
[21] Artikel 16bis, derde lid.
[22] Artikel 15 sexies, tweede lid.

of 30 dagen[23] een screening uit op projectniveau, zodra een vergunningaanvraag voor een project in een versnellingsgebied is ingediend.

Bij de screening wordt nagegaan of het project zeer waarschijnlijk zal leiden tot aanzienlijke onvoorziene negatieve milieueffecten die niet eerder zijn vastgesteld of ondervangen op planniveau, of dat er aanzienlijke grensoverschrijdende effecten zijn. De projectontwikkelaar verstrekt informatie over de kenmerken van het project en hoe het voldoet aan de eisen die gesteld zijn in het plan. Het bevoegd gezag kan de aanvrager verzoeken aanvullende beschikbare informatie te verstrekken. De screening gebeurt op basis van de informatie uit de beoordelingen die hebben plaatsgevonden bij het vaststellen van het plan en de door de aanvrager verstrekte informatie. De screening is een andere beoordeling dan de mer-beoordeling. Desgevraagd is namens de commissie aangegeven dat de screening moet worden uitgevoerd zoals is beschreven in de artikelen 15sexies, derde lid, en 16bis, vierde lid van de richtlijn en dat dit dus een andere procedure is dan de mer-beoordeling als bedoeld in de mer-richtlijn.

Na afloop van het screeningproces kan de vergunning in beginsel zonder verdere toetsen of voorwaarden op milieu- of natuurgebied eenvoudig worden verleend.

Dit geldt niet als uit de screening blijkt dat het project zeer waarschijnlijk toch leidt tot aanzienlijke onvoorziene negatieve milieueffecten, die niet kunnen worden verzacht door de maatregelen die zijn vastgesteld in het plan tot aanwijzing van het versnellingsgebied of voorgesteld door de projectontwikkelaar. Bij projecten voor de opwekking van hernieuwbare energie neemt in dat geval het bevoegd gezag een naar behoren gemotiveerd administratief besluit dat openbaar gemaakt wordt. Het project wordt dan alsnog onderworpen aan een project-mer en – als dat aan de orde is – een passende beoordeling en soortenbeschermingstoets. Deze beoordelingen moeten binnen zes maanden afgerond worden, met de mogelijkheid van verlenging van die termijn op grond van buitengewone omstandigheden.

Implementatie screening

Voor de implementatie van de screening voegt het onderhavige wetsvoorstel een nieuwe afdeling (Afdeling 16.4b Screening hernieuwbare energieprojecten) aan de Omgevingswet toe. Ook voorziet het wetsvoorstel in een heffingsgrondslag voor het bevoegde gezag om voor de screening rechten te heffen. Als uit de screening blijkt dat er waarschijnlijk geen aanzienlijke onvoorziene negatieve milieueffecten zijn, wordt bij algemene maatregel van bestuur geregeld dat een vergunning kan worden verleend zonder dat een mer-beoordeling, passende beoordeling en soortenbeschermingstoets uitgevoerd hoeft te worden.

Als daarentegen uit de screening blijkt dat er zeer waarschijnlijk toch aanzienlijke negatieve milieueffecten zijn, ook na eventuele mitigerende maatregelen beschreven in het plan-MER en eventueel aangedragen door de initiatiefnemer, wordt met dit wetsvoorstel geregeld dat het bevoegd gezag een besluit neemt waarin staat dat zeer waarschijnlijk aanzienlijke negatieve milieueffecten zullen optreden. Dit besluit is een voorbereidende beslissing als bedoeld in artikel 6:3 van de Algemene wet bestuursrecht en wordt openbaar gemaakt. Tegen een voorbereidende beslissing staat geen zelfstandig bezwaar en beroep open, tenzij deze beslissing de belanghebbende los van het voor te bereiden besluit rechtstreeks in zijn belang treft. Dat is het geval als de initiatiefnemer als gevolg van het besluit alsnog een mer, passende beoordeling of soortenbeschermingstoets moet verrichten. Voor het project moeten dan in principe alsnog de milieu- en natuurbeoordelingen gedaan worden. Voor deze beoordelingen staat een termijn van zes maanden, die in buitengewone omstandigheden met zes maanden verlengd kan worden.

Uitzondering voor infrastructuur-, wind- en zonprojecten

Voor infrastructuurprojecten gelden die beoordelingen en toetsen na een screening met negatieve effecten niet. Er moeten dan wel passende en evenredige mitigerende of compenserende maatregelen getroffen worden. Als deze maatregelen niet voorhanden zijn, biedt de richtlijn als laatste redmiddel de mogelijkheid van financiële compensatie. De regering is voornemens dit bij algemene maatregel van bestuur te regelen. Het wetsvoorstel bevat een grondslag om aan de vergunning voorschriften te verbinden over deze financiële compensatie.

[23] De screening voor projecten gericht op opwekking, wordt afgerond uiterlijk 45 dagen na ontvangst van voldoende informatie die voor beoordeling van de aanvraag nodig is. Voor installaties met een elektrisch vermogen van minder dan 150kW en nieuwe aanvragen voor de repowering van elektriciteitscentrales voor hernieuwbare energie geldt een periode van 30 dagen. Voor projecten gericht op infrastructuur geldt ook een termijn van 30 dagen.

Voor wind- en zonprojecten biedt de richtlijn de optie deze vrij te stellen van de beoordelingen en toetsen na een screening, als dat nodig is om de doelstellingen op het gebied van klimaat en hernieuwbare energie te halen. De voornoemde Klimaat en Energieverkenning 2023 toont het belang van wind- en fotovoltaïsche zonne-energie voor de doelstellingen op het gebied van klimaat en hernieuwbare energie. In die verkenning worden de klimaatdoelen onder andere haalbaar geacht dankzij een fors bijgestelde raming van de hoeveelheid zonnestroom. De bijdrage van grootschalige zonne- en windenergie-installaties op land wordt geraamd op ruim 25% van de elektriciteitsvraag in 2030. De capaciteit van windturbines op zee groeit in 2030 naar 15,8 gigawatt. Het is daarom naar de mening van de regering gerechtvaardigd zulke projecten integraal vrij te stellen van de beoordelingen na de screening. Dit wordt uitgewerkt bij algemene maatregel van bestuur. Ook de mogelijkheid van financiële compensatie voor deze projecten wordt bij algemene maatregel van bestuur uitgewerkt.

Uit Klimaat- en Energieverkenning 2024 van Planbureau voor de Leefomgeving:
'In 2023 was het aandeel hernieuwbare energie in het Nederlandse bruto finale energieverbruik 17 procent. Hiermee is het doel van 16 procent in 2023 uit het Energieakkoord van 2013 bereikt. In de raming in deze KEV op basis van vastgesteld en voorgenomen beleid blijft dit aandeel in een vergelijkbaar tempo toenemen, maar de noodzakelijke versnelling richting 2030 blijft uit. Het geraamde aandeel hernieuwbare energie komt uit op 33,4 [29,9-36,9] procent in 2030. De kans dat Nederland daarmee zijn streefdoel van 39 procent haalt, is minder dan 5 procent. De bandbreedte voor de raming van het aandeel hernieuwbare energie in 2030 wordt met name bepaald door onzekerheid over het tempo waarin wind-op-zeeprojecten worden gerealiseerd. (...) Het gebruik van hernieuwbare energie in 2030 is in de KEV 2024 tientallen petajoules lager dan in de KEV 2023. Dit komt voornamelijk doordat wind-op-zeeprojecten vertraging oplopen, het gebruik van zonnestroom minder snel groeit doordat de salderingsregeling wordt afgebouwd...'

Uitwerking financiële compensatie

Voor de financiële compensatie is in opdracht van het ministerie een handreiking opgesteld. Deze handreiking geeft een toelichting op de methode die kan worden gevolgd om financiële compensatie voor natuur vorm te geven. Initiatiefnemers van een project voor hernieuwbare energie kunnen hiermee een beeld krijgen of financiële compensatie mogelijk is en hoe de hoogte van de compensatie te bepalen.

Financiële natuurcompensatie kan, als deze zorgvuldig wordt toegepast leiden tot minder natuurverlies of meer natuurwinst, aangezien er een gebundelde aanpak voor soorten- of gebiedsbescherming mogelijk is.

3.3 Stroomlijnen vergunningsprocedures

Voor projecten binnen en buiten de twee soorten versnellingsgebieden bevat de richtlijn bepalingen over procedures voor alle relevante administratieve vergunningen voor de bouw, de repowering en de exploitatie van installaties voor de productie van hernieuwbare energie. Deze procedures worden gestroomlijnd, onder andere door het stellen van maximale termijnen. De lidstaten moeten bijvoorbeeld maximale eisen aanhouden voor vergunningenprocedures, een centraal contactpunt instellen dat aanvragers begeleidt bij de vergunningenprocedure, eenvoudige geschillenbeslechtingsprocedures openstellen en ervoor zorgen dat de snelste gerechtelijke procedure geldt.[24]

Termijnen vergunningverlening

In schema zien de verschillende termijnen voor vergunningverlening er als volgt uit.

Vergunning beslistermijnen				
	Hernieuwbare energieprojecten binnen gebieden (art 16bis)		Hernieuwbare energieprojecten buiten gebieden (art 16 ter)	
	land	zee	land	zee
Algemeen	12 maanden	24 maanden	2 jaar	3 jaar
Repowering[1] <150kW	6 maanden	12 maanden	12 maanden	2 jaar
Repowering <+15%	3 maanden (16 quater, eerste lid)[2]			

[24] Artikel 16.

Vergunning beslistermijnen				
Zon op kunstmatige constructies (niet primair bedoeld voor zonne-energie-opwekking)	1 maand (=<100kW)	3 maanden (>100kW)	artikel 16 quinquies	
Warmtepomp <50MW	1 maand	3 maanden (bodemwarmte-pompen)	artikel 16 sexies	

[1] Repowering is volgens de definitie uit artikel 2 van de richtlijn het vernieuwen van hernieuwbare energie producerende elektriciteitscentrales, met inbegrip van de volledige of gedeeltelijke vervanging van installaties of exploitatiesystemen en apparatuur, teneinde de capaciteit te vervangen of de efficiëntie of capaciteit van de installatie te verhogen.
[2] Deze termijn geldt voor aansluiting op het net. In Nederland kennen we daarvoor geen publiekrechtelijk toestemmingsvereiste.

De richtlijn stelt eisen aan de te volgen procedures voor vergunningen voor hernieuwbare energieprojecten. De besluiten waaraan gedacht moet worden vallen grotendeels onder de Omgevingswet, zoals omgevingsvergunningen voor een milieubelastende activiteit (windparken), een Natura 2000- of flora- en fauna-activiteit en een omgevingsplan- of bouwactiviteit. Daarnaast kent de Wet windenergie op zee het kavelbesluit en de daarmee samenhangende vergunningen (zie ook paragraaf 5.2).

Aan de meeste termijnen uit de richtlijn wordt met de Algemene wet bestuursrecht en de Omgevingswet voldaan. Aan de termijnen van twaalf maanden of meer wordt met de reguliere procedure en de uniforme openbare voorbereidingsprocedure uit de Algemene wet bestuursrecht voldaan. De termijn van zes maanden voor de repowering van een windpark kan alleen in het geding komen als het windpark een vermogen heeft van meer dan 15MW. De provincie of het rijk neemt dan een projectbesluit, waarop de uniforme openbare voorbereidingsprocedure uit de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is. De daarvoor geldende termijn van zes maanden kan op grond van artikel 16.66, derde lid, van de Omgevingswet met ten hoogste zes weken worden verlengd. Voorgesteld wordt om hiervoor geen uitzondering in de Omgevingswet op te nemen. In een projectprocedure is het tijdstip van de aanvraag niet duidelijk te definiëren.

Voor de meeste projecten waarvoor de richtlijn een termijn van één of drie maanden stelt geldt geen vergunningplicht. Alleen voor een warmtepomp met open bodemenergiesysteem en mogelijk voor bepaalde installaties voor zonne-energie geldt de reguliere procedure uit de Algemene wet bestuursrecht, die op grond van artikel 16.64, eerste en tweede lid, van de Omgevingswet, maximaal 18 weken bedraagt. Open bodemenergiesystemen zijn vergunningplichtig op grond van artikel 3.19, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving en voor installaties voor zonne-energie is mogelijk een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit vereist. Daarom wordt aan dat artikel een lid toegevoegd op grond waarvan de termijn voor deze hernieuwbare energieprojecten ten hoogste drie maanden bedraagt. De regering maakt gebruik van de in de richtlijn geboden mogelijkheid om een uitzondering van de termijn van drie maanden te hanteren voor warmtepompen en installaties voor zonne-energie op, aan of in (voor)beschermde monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten.[25]

Eenvoudige geschillenbeslechtingsprocedures

Eenvoudige geschillenbeslechtingsprocedures zijn geregeld met de zienswijze- of bezwaarmogelijkheid en de beroepsmogelijkheid uit de Algemene wet bestuursrecht. Om de snelste administratieve en gerechtelijke procedure die beschikbaar is van toepassing te laten zijn op hernieuwbare-energieprojecten, wordt met dit wetsvoorstel aan bijlage 2 bij de Algemene wet bestuursrecht toegevoegd dat tegen hernieuwbare energieprojecten beroep openstaat bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State als eerste en enige instantie.

Centraal contactpunt

Voor het vereiste contactpunt wordt in het wetsvoorstel artikel 2.47 toegevoegd aan de Omgevingswet, waarin de Minister van Klimaat en Groene Groei wordt aangewezen als contactpunt. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voert deze taak voor de Minister uit. Voor hernieuwbare-energieprojecten die onder de projectprocedure vallen is er het team 'Ruimtelijke processen en vergunningen' van RVO. Dit team coördineert onder andere de procedure rondom de ruimtelijke inpassing en vergunningverlening van strategische energieprojecten van nationaal belang. Bij grote energieprojecten moeten gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk vaak ieder hun besluiten nemen zoals vergunningen en ontheffingen. Team Ruimtelijke Processen en Vergunningen

[25] Artikel 16quinquies en 16 sexies.

ondersteunt overheden, initiatiefnemers en omwonenden bij die ingewikkelde besluitvorming. Het is het contactpunt zoals bedoeld in verordening (EU) 347/2013[26]. Daarnaast zijn er diverse andere initiatieven, zoals 'Energie Samen' of het Versnellingshuis en de Vergunningenloods van de haven van Rotterdam, waar initiatiefnemers van hernieuwbare energieprojecten terecht kunnen voor ondersteuning bij de procedure voor vergunningverlening.

3.4 Kwalificatie 'hoger openbaar belang' en niet-opzettelijk verstoren of doden beschermde soorten

Naast de bepalingen over het versnellen en stroomlijnen van vergunningprocedures, zijn er door REDIII nog twee bepalingen toegevoegd aan de richtlijn hernieuwbare energie, die zowel binnen als buiten de twee typen versnellingsgebieden van toepassing zijn. Namelijk de kwalificatie van hernieuwbare-energieprojecten als projecten van 'hoger openbaar belang'[27] en het een nadere invulling van het begrip 'opzettelijk' bij het verbod om – behoudens een expliciet toegestane afwijking – dieren van beschermde soorten opzettelijk te verstoren of te doden.[28]

Hoger openbaar belang

De richtlijn stelt dat, totdat klimaatneutraliteit bereikt is, projecten die gericht zijn op de uitrol van hernieuwbare energie worden vermoed van hoger openbaar belang te zijn en de volksgezondheid en de openbare veiligheid te dienen. Dit is van toepassing wanneer dwingende redenen van groot openbaar belang in individuele gevallen een rechtvaardiging voor afwijking van de algemene norm kunnen vormen: een project kan dan alsnog worden toegestaan. Dat is relevant voor het toestaan van:

a. een project waarvoor op grond van een passende beoordeling mogelijke significante effecten voor Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten, en een beroep wordt gedaan op de afwijkingsmogelijkheid van artikel 6, vierde lid, van de habitatrichtlijn om het project desondanks toe te staan (ADC-toets);
b. een project dat leidt tot het – in beginsel verboden – opzettelijk verstoren of doden vogels van beschermde soorten of van andere dieren van strikt beschermde soorten, maar dat kan worden toegestaan met een beroep op de afwijkingsmogelijkheid van artikel 9, eerste lid, aanhef en onderdeel a, van de vogelrichtlijn of 16, eerste lid, aanhef en onderdeel c, van de habitatrichtlijn;
c. een project dat ertoe leidt dat een lidstaat de kwaliteitseisen van de kaderrichtlijn water niet kan nakomen, waarbij de lidstaat een beroep kan doen op de uitzondering van artikel 4, zevende lid, aanhef en onderdeel c, van die richtlijn; en
d. een project dat ertoe leidt dat een lidstaat de milieudoelen of de goede milieutoestand uit de kaderrichtlijn mariene strategie niet in alle opzichten door middel van door die lidstaat genomen maatregelen kunnen worden bereikt of niet binnen het betrokken tijdschema kunnen worden bereikt, waarbij de lidstaat een beroep kan doen op de uitzondering van artikel 14, eerste lid, onder d, van die richtlijn.

Met REDIII is buiten twijfel gesteld dat deze afwijkingsmogelijkheden van toepassing zijn op hernieuwbare-energieprojecten, waarbij de aanwezigheid van een dwingende reden van groot openbaar belang ook – als wettelijk bewijsvermoeden – verondersteld wordt aanwezig te zijn. Het is aan degene die een vergunning voor een project aanvecht op dit punt, om te bewijzen dat dit specifieke project geen dwingende reden van groot openbaar belang vertegenwoordigt.

Lidstaten kunnen de toepassing van de kwalificatie van hoger openbaar belang beperken tot bepaalde technologieën of tot bepaalde type projecten. De regering kiest ervoor geen beperking door te voeren, om maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden die de richtlijn biedt.

De Omgevingswet bevat voldoende grondslag om dit bij algemene maatregel van bestuur uit te werken. Het voornemen is om in het Besluit kwaliteit leefomgeving dit vermoeden te verankeren in de beoordelingsregels van hoofdstuk 8.

Niet-opzettelijk verstoren of doden beschermde soorten

De bouw en exploitatie van installaties voor de productie van hernieuwbare energie zowel binnen als buiten versnellingsgebieden kan leiden tot het incidenteel doden of verstoren van vogels en van andere strikt beschermde soorten. Op grond van de vogel- en habitatrichtlijn is dit in beginsel

[26] Verordening (EU) nr. 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2013 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur en tot intrekking van Beschikking nr. 1364/2006/EG en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 713/2009, (EG) nr. 714/2009 en (EG) nr. 715/2009 Voor de EER relevante tekst
[27] Artikel 16septies.
[28] Artikel 16ter, tweede lid

verboden, als het 'opzettelijk' gebeurt. De richtlijn bepaalt echter dat het doden of verstoren niet mag worden beschouwd als opzettelijk in de zin van de vogel- en habitatrichtlijn als het project voor de bouw en de exploitatie van die installaties voor de productie van hernieuwbare energie aan de volgende voorwaarden voldoet:

– het project voorziet in passende mitigerende maatregelen om dat doden of die verstoringen te voorkomen;
– de doeltreffendheid van de maatregelen wordt gemonitord – als de doeltreffendheid nog niet breed is getest; en
– op basis van de verzamelde informatie worden, waar nodig, verdere maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat er geen aanzienlijke negatieve milieueffecten op de populatie van de betrokken soort zijn.

Deze richtlijnbepaling wordt geïmplementeerd bij algemene maatregel van bestuur. In het Besluit kwaliteit leefomgeving zal worden bepaald dat een vergunning voor het doden of verstoren van soorten kan worden verleend als aan de bovenstaande voorwaarden wordt voldaan. Zo nodig wordt bepaald dat aan de vergunning bepaalde voorschriften moeten worden verbonden.

4. Verhouding tot hoger recht

In het kader van de Europese Green Deal die is vastgelegd in de mededeling van de Commissie van 11 december 2019 ('de Europese Green Deal') is in Verordening (EU) 2021/1119 van het Europees Parlement en de Raad[29] de doelstelling vastgesteld de Unie uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te maken, alsook de tussentijdse doelstelling de netto-broeikasgasemissies uiterlijk in 2030 met ten minste 55 % te verminderen ten opzichte van de niveaus van 1990.

Hernieuwbare energie speelt een fundamentele rol bij de verwezenlijking van deze doelstellingen, aangezien de energiesector verantwoordelijk is voor meer dan 75% van de totale broeikasgasemissies in de Unie. Via een vermindering van die broeikasgasemissies kan hernieuwbare energie ook een bijdrage leveren aan de aanpak van uitdagingen op het gebied van milieu, zoals verlies van biodiversiteit, en aan het terugdringen van de verontreiniging in overeenstemming met de doelstellingen van het EU-actieplan: Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul'.

De doelstelling van de Unie met betrekking tot klimaatneutraliteit in 2050 vereist een rechtvaardige energietransitie alsook een toename in energie-efficiëntie en een aanzienlijk groter aandeel energie uit hernieuwbare bronnen in een geïntegreerd energiesysteem. De herziene richtlijn hernieuwbare energie heeft het algemeen streefcijfer voor de Unie voor het aandeel hernieuwbare energie verhoogd voor 2030, namelijk 42,5%.

Met de versnelde uitrol van hernieuwbare energie wordt bijgedragen aan de volgende Sustainable Development Goals: 7 (betaalbare en duurzame energie); 9 (industrie, innovatie en infrastructuur); 11 (duurzame steden en gemeenschappen) en 13 (klimaatactie).

De onderhavige richtlijn hernieuwbare energie die – voor zover nodig – met dit wetsvoorstel voor de versnellingsonderdelen wordt geïmplementeerd, maakt een aantal belangrijke uitzonderingen (mogelijk) op de volgende richtlijnen:

Habitatrichtlijn[30] (uitzondering voor projecten gerelateerd aan energie uit hernieuwbare bronnen) en Vogelrichtlijn[31]

De Habitatrichtlijn vormt samen met de Vogelrichtlijn het wettelijke kader waarmee de Europese Unie invulling geeft aan de ambitie om biodiversiteit te beschermen en te herstellen. Het doel van de Habitatrichtlijn is het beschermen van habitats: leef- en broedgebieden. Dat gebeurt door het bieden van specifieke bescherming voor aangewezen natuurgebieden die tezamen een netwerk vormen van gebieden van Europees belang, het Natura 2000-netwerk, én door het beschermen van specifieke soorten.

De Vogelrichtlijn ziet op het beschermen van alle van nature in het wild voorkomende vogelsoorten en van leefgebieden voor vogels. De habitatrichtlijn ziet op het beschermen van andere diersoorten en

[29] Verordening (EU) 2021/1119 van het Europees Parlement en de Raad van 30 juni 2021 tot vaststelling van een kader voor de verwezenlijking van klimaatneutraliteit, en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 401/2009 en Verordening (EU) 2018/1999 ('Europese klimaatwet')

[30] Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG 1992, L 206).

[31] Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU 2010, L 20).

plantensoorten van communautair belang, en ook van leefgebieden van die soorten en habitattypen. De overalldoelstelling is het behoud en het verbeteren van de biodiversiteit en het op termijn realiseren van een gunstige staat van instandhouding voor de betrokken soorten en hun leefgebieden.

Met het oog daarop is in een strikt beschermingsregime voorzien voor natuurgebieden van communautair belang, de genoemde Natura 2000-gebieden. Verwezen zij naar artikel 4 van de Vogelrichtlijn en de artikelen 3 tot en met 7 van de Habitatrichtlijn. De Habitatrichtlijn voorziet in artikel 6, derde lid, in een specifieke toetsing van plannen en projecten met mogelijk significante gevolgen voor de Natura 2000-gebieden. Tot de Natura 2000-gebieden behoren niet alleen de speciale beschermingszones voor habitattypen en leefgebieden die onder de reikwijdte van artikel 4 van de Habitatrichtlijn vallen, maar ook de speciale beschermingszones voor vogels als bedoeld in artikel 4 van de vogelrichtlijn, zie artikelen 3 en 7 van de Habitatrichtlijn.

Uit de artikelen 5 en 9 van de vogelrichtlijn en de artikelen 12 en 16 van de habitatrichtlijn volgen de verplichtingen om regels voor de bescherming van bepaalde dier- en vogelsoorten vast te stellen, waarbij bepaalde – meestal opzettelijke – handelingen met nadelige effecten voor de individuen van de soort worden verboden, tenzij sprake is van een richtlijn toegestane afwijking. Afwijking van de verbodsbepalingen kan als het streven naar een gunstige staat van instandhouding niet in gevaar komt, er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling bestaat en sprake is van een door de richtlijn toegelaten rechtvaardigingsgrond, waaronder bijvoorbeeld dwingende redenen van groot openbaar belang. Het wetsvoorstel maakt conform de richtlijn hernieuwbare energie voor bepaalde projecten mogelijk dat handeling die kunnen leiden tot doden of verwonden – onder voorwaarden -niet als opzettelijk moet worden gezien. De herziene richtlijn hernieuwbare energie stelt dat voor hernieuwbare-energie projecten geldt dat deze van hoger openbaar belang zijn en dat daarom dit artikel ook van toepassing is op deze projecten.

De soortenbeschermingsbepalingen vereisen overigens niet alleen passieve bescherming (verboden handelingen), maar ook actieve maatregelen om soorten op peil te houden en in een gunstige staat van instandhouding te brengen.

Kaderrichtlijn water[32] (uitzondering voor hernieuwbare energie-installaties)

Op grond van artikel 4, eerste lid, punten (a) en (i) stellen de bevoegde autoriteiten passende maatregelen voor de versnellingsgebieden vast om de negatieve milieueffecten die zich kunnen voordoen te voorkomen of, als dit niet mogelijk is, aanzienlijk te verminderen, en zien, als dat van toepassing is, erop toe dat er tijdig en op evenredige wijze passende mitigerende maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat verslechtering van de waterkwaliteit wordt voorkomen en een goede ecologische toestand of een goed ecologisch potentieel in overeenstemming met artikel 4, eerste lid, punt a), i), van Richtlijn 2000/60/EG wordt bereikt.

Verder biedt artikel 4, zevende lid, van de kaderrichtlijn water de mogelijkheid om af te wijken van die richtlijn als de verslechtering het gevolg is van nieuwe duurzame activiteiten van menselijke ontwikkeling. De herziene richtlijn hernieuwbare energie stelt dat dit artikel ook van toepassing is op hernieuwbare-energieprojecten.

Kaderrichtlijn mariene strategie[33] (uitzondering voor maatregelen van dwingend openbaar belang)

De Kaderrichtlijn mariene strategie (KRM) verplicht lidstaten tot het vaststellen van een mariene strategie voor het eigen zeegebied. Deze strategie moet gericht zijn op bescherming, behoud en herstel van het mariene milieu, waarbij ook het duurzaam gebruik van de Noordzee wordt gegarandeerd. De lidstaten moeten volgens artikel 13 maatregelen treffen om in hun mariene wateren een goede milieutoestand, zoals vastgesteld overeenkomstig artikel 9, lid 1, te bereiken of te behouden. Op grond van artikel 14 kan een lidstaat gevallen aanwijzen waar de milieudoelen of de goede milieutoestand niet in alle opzichten kunnen worden bereikt, waaronder wijzigingen of veranderingen in de fysische kenmerken van mariene wateren veroorzaakt door maatregelen die werden genomen om redenen van dwingend openbaar belang die zwaarder wegen dan de negatieve milieueffecten, inclusief grensoverschrijdende effecten. Dit beschrijft de lidstaat in het programma van maatregelen KRM.

[32] Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (PbEG 2000, L 327).
[33] Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu (PbEU 2008, L 164)

Mer-richtlijn[34] (uitzondering voor projecten in aangewezen versnellingsgebieden)

Als voor aangewezen gebieden een plan-mer, passende beoordeling of soortenbeschermingstoets is uitgevoerd, geldt voor projecten binnen deze gebieden onder meer geen mer-beoordelingsplicht op projectniveau, mits wordt voldaan een de regels en maatregelen die bij of krachtens het plan zijn gesteld. Uit een screening op projectniveau moet blijken of het project toch leidt tot aanzienlijke onvoorziene negatieve milieueffecten die niet kunnen worden gemitigeerd of gecompenseerd. Het wetsvoorstel voegt bepalingen toe in Hoofdstuk 16 van de Omgevingswet om deze screening te regelen.

Verordening governance van de energie-unie[35]

Deze verordening sluit zich aan bij het streefcijfer van de herziene richtlijn hernieuwbare energie (aandeel hernieuwbare energie 42.5% in 2030) en verplicht de lidstaten geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen op te stellen. Zoals vastgelegd in de Klimaatwet moet de Klimaat- en Energie Verkenning (KEV) eenmaal per jaar verslag doen van het gevoerde klimaat- en energiebeleid en de verwachte effecten daarvan. De KEV biedt hiermee een onderbouwing voor de noodzaak van het gevoerde beleid en toont dat alle hernieuwbare-energieprojecten noodzakelijk zijn om het streefcijfer te halen.

Overige relaties met internationale verplichtingen

Verdrag van Espoo[36]

In het verdrag van Espoo is geregeld dat bij een project-mer of plan-mer van een project met mogelijk aanzienlijke milieugevolgen in een ander land, het publiek en de autoriteiten in dat andere land op gelijkwaardige wijze kunnen deelnemen aan de mer-procedure als de burgers en organisaties in het land waar het project plaatsvindt. Om die reden geldt de vrijstelling van de mer-beoordelingsplicht niet voor hernieuwbare energieprojecten die mogelijk aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten hebben. Bij de screening wordt onderzocht of een project mogelijk aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten heeft.

Biodiversiteitsverdrag[37]

In het Biodiversiteitsverdrag 2030 is geregeld dat de directe en indirecte oorzaken van het biodiversiteitsverlies en een tanende natuur moeten worden aangepakt. Duurzame en hernieuwbare energiebronnen zijn volgens de Europese Commissie essentieel in de strijd tegen klimaatverandering en biodiversiteitsverlies.

Hernieuwbare energie kan een bijdrage leveren aan de aanpak van uitdagingen op het gebied van milieu, zoals verlies van biodiversiteit. De groene transitie naar een op hernieuwbare energie gebaseerde economie zal helpen bijdragen aan de verwezenlijking van de doelstellingen van Besluit (EU) 2022/591 van het Europees Parlement en de Raad dat ook tot doel heeft de toestand van het milieu te beschermen, te herstellen en te verbeteren, onder meer door het biodiversiteitsverlies een halt toe te roepen en terug te draaien.[38]

Kaderrichtlijn maritieme ruimtelijke planning[39]

Deze richtlijn stelt een kader vast voor maritieme ruimtelijke planning dat erop gericht is de duurzame groei van maritieme economieën, de duurzame ontwikkeling van mariene gebieden en het duurzame gebruik van natuurlijke mariene hulpbronnen te bevorderen. Dit kader voorziet in de vaststelling en uitvoering door de lidstaten van maritieme ruimtelijke planning, om bij te dragen aan de doelstellin-

[34] Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PbEU 2012, L 26)
[35] Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie, tot wijziging van Richtlijn 94/22/EG, Richtlijn 98/70/EG, Richtlijn 2009/31/EG, Verordening (EG) nr. 663/2009, Verordening (EG) nr. 715/2009, Richtlijn 2009/73/EG, Richtlijn 2009/119/EG van de Raad, Richtlijn 2010/31/EU, Richtlijn 2012/27/EU, Richtlijn 2013/30/EU en Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 525/2013 (PbEU 2018, L 328)
[36] op 25 februari 1991 te Espoo tot stand gekomen Verdrag inzake milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband (Trb. 1991, 104)
[37] Verdrag inzake biologische diversiteit, Rio de Janeiro, 05-06-1992
[38] Besluit (EU) 2022/591 van het Europees Parlement en de Raad van 6 april 2022 betreffende een algemeen milieuactieprogramma voor de Europese Unie voor de periode tot en met 2030.
[39] Richtlijn 2014/89/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 tot vaststelling van een kader voor maritieme ruimtelijke planning (PbEU 2014, L 257).

gen van de kaderichtlijn, waarbij rekening wordt gehouden met de wisselwerking tussen land en zee en betere grensoverschrijdende samenwerking.

Natuurherstelverordening[40]

De Natuurherstelverordening (de NHV) heeft tot doel: een langdurig en duurzaam herstel van biodiverse en veerkrachtige ecosystemen in de EU, zowel op land als zee, door herstel van aangetaste ecosystemen, habitattypen en soorten.

De NHV bevat een kader die lidstaten verplicht doeltreffende en gebiedsgebonden herstelmaatregelen te nemen die: tegen 2030 ten minste 20% van het land- en zeeoppervlak van en tegen 2050 alle ecosystemen van de Unie bestrijkt, niet in alleen in de bestaande Natura 2000-gebieden maar ook daarbuiten. Voor energie uit hernieuwbare bronnen is in artikel 6, lid 1 van de NHV bepaald dat voor de toepassing van de afwijkingen van de verplichtingen tot voortdurende verbetering en niet-verslechtering buiten Natura 2000 vallende gebieden uit hoofde van deze verordening installaties voor de productie van energie uit hernieuwbare bronnen, de aansluiting ervan op het net, het bijbehorende net zelf en opslagvoorzieningen, door de lidstaten moeten worden geacht van groot openbaar belang te zijn. De lidstaten kunnen voor de toepassing van die afwijkingen hernieuwbare-energieprojecten vrijstellen van de verplichting dat er geen minder schadelijke alternatieve oplossingen beschikbaar zijn, mits de projecten voorwerp zijn geweest van een strategische milieubeoordeling of een milieueffectbeoordeling. Door dergelijke installaties als van groot openbaar belang te beschouwen en, in voorkomend geval, het vereiste om minder schadelijke alternatieve oplossingen te beoordelen, te beperken, zou voor dergelijke projecten een vereenvoudigde beoordeling (screening) kunnen worden verricht ten aanzien van de afwijkingen van de beoordeling van groot openbaar belang uit hoofde van deze verordening.

De lidstaten moeten de ontwikkeling van nationale herstelplannen afstemmen op de inventarisatie van de gebieden die nodig zijn voor het halen van minstens hun nationale bijdrage aan het streefcijfer voor hernieuwbare energie voor 2030 en, in voorkomend geval, op de aanwijzing van de gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie en de speciale netgebieden. Tijdens de voorbereiding van de nationale herstelplannen moeten de lidstaten synergiën verzekeren met de opbouw van hernieuwbare energie en de bijbehorende infrastructuur en met de reeds aangewezen gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie en speciale netgebieden en verzekeren dat de werking van die gebieden, waaronder de in Richtlijn (EU) 2018/2001 bepaalde vergunningsprocedures van dat van toepassing is op die gebieden, ongewijzigd blijft.
Het moet mogelijk zijn om herstelactiviteiten en de uitrol van projecten op het gebied van hernieuwbare energie te combineren, onder meer in gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie en speciale netgebieden.

Werelderfgoedverdrag[41]

Het Werelderfgoedverdrag verplicht tot het waarborgen van identificatie, bescherming, behoud, toegankelijk maken en overdragen aan komende generaties van werelderfgoed. Het streven is om het werelderfgoed een maatschappelijke functie te geven en de bescherming van het werelderfgoed te integreren in de ruimtelijke ordening. Activiteiten die van invloed kunnen zijn op de uitzonderlijke universele waarde van werelderfgoed moeten vroegtijdig worden gemeld. Aantasting van de uitzonderlijke universele waarde van werelderfgoed moet worden voorkomen.

De verdragsverplichtingen gelden ook voor hernieuwbare energieprojecten als bedoeld in de richtlijn. De richtlijn maakt geen uitzonderingen mogelijk op de verplichtingen uit het Werelderfgoedverdrag. De verplichting om voor hernieuwbare energieprojecten binnen Werelderfgoedgebieden op projectniveau een effectrapportage (Heritage Impact Assessment, HIA) op te stellen, blijft dus onverkort van kracht. Zonder een dergelijke concrete effectbeoordeling kunnen de verdragsverplichtingen niet worden geborgd. Een HIA komt niet in de plaats van, maar is aanvullend op een milieueffectrapportage.

Verdrag van Valletta[42]

Het doel van het verdrag van Valletta van de Raad van Europa is de bescherming van het archeologi-

[40] Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 inzake natuurherstel en tot wijziging van Verordening (EU) 2022/869 (PbEU 2024, L 2024/1991, 29.7.2024)
[41] De op 16 november 1972 te Parijs tot stand gekomen overeenkomst inzake de bescherming van het cultureel en natuurlijk erfgoed van de wereld (Trb. 1973, 155).
[42] Het op 16 januari 1992 te Valletta tot stand gekomen herziene Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed (Trb. 1992, 32).

sche erfgoed als bron van het Europese gemeenschappelijke geheugen en als middel voor geschiedkundige en wetenschappelijke studie. Het verdrag verplicht onder meer tot de conservering en instandhouding – bij voorkeur in situ – van het archeologisch erfgoed, het instellen van procedures voor archeologische activiteiten, het verankeren van de archeologie in de ruimtelijke ordening, en het waarborgen dat milieueffectrapportages en de daaruit voortvloeiende beslissingen ten volle rekening houden met archeologische vindplaatsen.

Bij de screening zal worden gekeken of specifieke projecten niet toch zeer waarschijnlijk tot aanzienlijke onvoorziene negatieve effecten zullen leiden die niet eerder in de plan-mer naar voren zijn gekomen. Als dat wel zo is moet alsnog een mer(-beoordeling) op projectniveau worden uitgevoerd. Als archeologische vindplaatsen daarbij in het geding zijn zal archeologisch onderzoek moeten plaatsvinden.

Verdrag van Granada[43]

Het verdrag van Granada van de Raad van Europa ziet op de bescherming en het behoud van architectonisch erfgoed: gebouwde en aangelegde monumenten, stads- en dorpsgezichten en cultuurlandschappen.

Concreet moet worden voorkomen dat beschermde monumenten worden ontsierd, beschadigd of gesloopt, of dat het karakter van beschermde stads- en dorpsgezichten en cultuurlandschappen wordt aangetast. In verband met deze verplichtingen wordt via dit wetsvoorstel gebruik gemaakt van de in de richtlijn geboden uitzonderingsmogelijkheid met betrekking tot de verkorte beslistermijn in vergunningprocedures voor zonnepanelen en warmtepompen op (voor)beschermde monumenten en in (voor)beschermde stads- en dorpsgezichten.

5. Verhouding tot nationale regelgeving

5.1 Nationaal beleid

Het nationale beleid sluit aan op Europese wetgevingsprogramma's zoals in paragraaf 3 genoemd. Onder andere voor de uitvoering hiervan zijn er een nationale Klimaatnota en een Klimaatplan.

Het voornemen is om de in de inventarisatie geïdentificeerde (zoek)gebieden op te nemen in de nationale omgevingsvisie (Nota Ruimte zoals deze in procedure is) en/of te betrekken bij de uitvoering daarvan.

Voor de inventarisatie van geïdentificeerde windenergiegebieden op de Noordzee zijn de aangewezen windenergiegebieden opgenomen uit het maritiem ruimtelijk plan, dat zijn weerslag vindt in het Programma Noordzee als onderdeel van het Nationaal Waterprogramma.

De infrastructuur voor de aanlanding van de energie opgewekt op zee wordt op verschillende niveaus uitgewerkt. Het Energie Infrastructuurplan Noordzee (EIPN) geeft een strategische visie op de infrastructuur die nodig is voor windenergie op zee. In de programma's PAWOZ Eemshaven en VAWOZ worden gekeken met welke aanlandingen de energie kan worden aangesloten op het landelijke net. De individuele aanlanding wordt verder uitgewerkt in een projectprocedure onder de Omgevingswet.

Het Nationaal Plan Energiesysteem (hierna: NPE) is de visie van het kabinet voor het energiesysteem tot 2050. Met het NPE wordt door de Rijksoverheid gestuurd op de volgende energieketens: elektriciteit, waterstof, koolstof en warmte. Ook hiervoor is energie-infrastructuur nodig om energie te transporteren, waaronder voor elektriciteit. In het NPE staat dat een integrale aanpak is voorzien voor ruimtelijke inpassing van energievoorzieningen. Het NPE is op 1 december 2023 aan de Tweede Kamer gestuurd.[44]

Het programma energiehoofdstructuur (hierna: PEH) ligt in het verlengde van de Nationale Omgevingsvisie en is gericht op de ruimtelijke planning van nationale energie-infrastructuur op land met als tijdshorizon 2050. Dit is in afweging met de andere opgaven in het ruimtelijk domein gedaan. In het PEH worden ontwikkelrichtingen gegeven voor nieuwe tracés voor hoogspanningsnetten. Dit betreft met name het ruimtelijk reserveren van de tracés. Het gaat hierbij om het veiligstellen van gronden voor de voorbereiding van de realisatie van projecten. Ook dit draagt bij aan een versnelde realisatie.

[43] De op 3 oktober 1985 te Granada tot stand gekomen Overeenkomst inzake het behoud van het architectonische erfgoed van Europa (Trb. 1985, 163).
[44] Kamerstukken II, 2023/24, 31 239, nr.1319

Het PEH is op 4 maart 2024 aan de Tweede Kamer aangeboden.[45]

De Cluster Energie Strategieën (CES), waarmee industrie, netbeheerders en overheden de toekomstige vraag en aanbod aan duurzame energie voor een industriecluster in beeld brengen en die de basis vormen waarop industrie, bedrijven, netbeheerders, energieproducenten en overheden tijdig besluiten over deze noodzakelijke infrastructuur kunnen nemen, worden meegenomen in de gecoördineerde inventarisatie.

Daarnaast zijn projecten uit het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK) meegenomen in de inventarisatie. In het MIEK zijn projecten van nationaal belang opgenomen, met name voor de verduurzaming van de industrie. Op regionaal niveau werken provincies en gemeenten aan regionale pendanten ervan. Het MIEK is ook een belangrijk sturend element in de aanpak van congestie op het elektriciteitsnet in alle regio's van Nederland. Naast het beter inzichtelijk maken van de vraag naar en het aanbod van energie en grondstoffen en de daarvoor benodigde energie-infrastructuur, wordt er ook ingezet op mogelijkheden om procedures te verkorten en vertraging van projecten te voorkomen. Zowel het nationale MIEK als de provinciale MIEK's zijn erop gericht de uitbreiding van energie-infrastructuur zoveel mogelijk in de pas te laten lopen met andere ruimtelijke ontwikkelingen, zoals wonen, werken en mobiliteit. Ook is er inmiddels een beeld van de netverzwaringen die noodzakelijk zijn om huidige congestieproblemen te verhelpen.

5.2 Wet- en regelgeving

Hieronder worden raakvlakken van het wetsvoorstel met bestaande en voorgenomen wetgeving besproken.

Omgevingswet

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Deze wet bevat bepalingen voor de bescherming en benutting van de fysieke leefomgeving. Het onderhavige wetsvoorstel bevat vooral aanvullingen op onderdelen van deze wet.

Wet windenergie op zee

De realisatie van windenergie-op-zee-projecten heeft met de Wet windenergie op zee al een goed werkend stelsel voor het selecteren van gebieden, het vaststellen van regels en voorschriften, en vergunningverlening voor de bouw en exploitatie van een windpark en infrastructuur die nodig is om energie van windparken op zee naar land te transporteren.

Op hoofdlijnen heeft dit stelsel veel overeenkomsten met het proces voor de aanwijzing van versnellingsgebieden die de herziene richtlijn voorschrijft.

In het maritiem ruimtelijk plan[46], dat wordt vastgesteld door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en de Ministers die het aangaat en dat zijn weerslag vindt in het Programma Noordzee als onderdeel van het Nationaal Waterprogramma, worden namelijk onder andere windenergiegebieden aangewezen als voor windenergie geschikte gebieden op zee. Voor het Programma Noordzee wordt een plan-MER opgesteld en een passende beoordeling op planniveau gedaan. Binnen die gebieden wordt met de Routekaart Windenergie op zee de planning voor de kavelbesluiten en de realisatie van de nog te vergunnen windparken en de bijbehorende netten op zee uiteengezet. De Minister van Klimaat en Groene Groei neemt dan, in overeenstemming met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,[47] een kavelbesluit binnen een aangewezen windenergiegebied in de Noordzee. Het kavelbesluit maakt de realisatie van een windpark mogelijk en bevat onder andere regels over mitigerende maatregelen en is een besluit waarvoor een project-MER moet worden opgesteld. Na een tenderproces wordt een vergunning verleend aan de exploitant voor het realiseren van het windpark.

Voor de infrastructuur die nodig is om energie uit windparken op zee te transporteren naar land worden potentiële gebieden onderzocht op eventuele significante effecten. Ook wordt onderzocht welk programma van mitigerende maatregelen daarvoor nodig is en hoe de screening plaats gaat vinden. Hierdoor is niet alleen het onderzoek in de volgende fase ingeperkt, maar ook de besluitvorming.

[45] Kamerstukken II, 2023/24, 31 239, nr. 388
[46] Plan op grond van artikel 3.9, tweede lid, aanhef en onder d, van de Omgevingswet
[47] PM: verandert mogelijk met verzamelwet KGG, dan wordt rol VRO overgedragen aan IenW

Met het wetsvoorstel wordt een instrument toegevoegd aan het huidige stelsel, namelijk de mogelijkheid om versnellingsgebieden aan te wijzen binnen de gebieden die in het maritiem ruimtelijk plan zijn aangewezen als windenergiegebied. Hoe dit instrument in de praktijk wordt toegepast in het bestaande systeem wordt niet bepaald in dit wetsvoorstel, maar zal zo nodig te zijner tijd worden toegelicht in te publiceren handleidingen. Omdat het bestaande systeem voor de Noordzee op een effectieve manier bijdraagt aan het behalen van de doelen voor hernieuwbare energie zal in deze instructieregels worden gestreefd naar een zo efficiënt mogelijke toepassing van de nieuwe instrumenten uit de richtlijn in lijn met het huidige aanpak op de Noordzee.

Gelet op deze overeenkomsten lijkt de toepassing van de instrumenten uit de richtlijn op het eerste gezicht niet tot een (aanzienlijke) versnelling te leiden. De tijdswinst van het vervallen van de beoordelingsplichten op projectniveau lijkt beperkt, omdat er voor het realiseren van een windpark toch de nodige informatie vergaard moet worden om het kavelbesluit te kunnen nemen. De instrumenten uit de richtlijn zouden wel tot een versnelling kunnen leiden voor projecten voor netwerk- en opslaginfrastructuur, (zoals netten op zee en de verbinding met het land) en de financiële compensatie die daarbij onder voorwaarden kan worden toegepast.

De Omgevingswet is ook van toepassing op de exclusieve economische zone. Dat betekent dat de artikelen die met deze wetswijzing worden toegevoegd aan de Omgevingswet ook van toepassing zijn op de Noordzee. Artikel 1.4 van de Omgevingswet, op grond waarvan die wet niet van toepassing is op onderwerpen die bij of krachtens een andere wet uitputtend zijn geregeld, is hier niet van toepassing, omdat de Wet windenergie op zee geen uitputtende regeling bevat. Zo zijn de verplichtingen uit de mer-richtlijn voor windenergie op zee geregeld in de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit en zijn ook het maritiem ruimtelijk plan en het nationaal waterprogramma gebaseerd op de Omgevingswet.

De minister van KGG kan dus, in overeenstemming met de Ministers die het aangaat, in elk geval de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, een versnellingsgebied aanwijzen op de Noordzee. Er moet dan ook een plan worden vastgesteld, waarvoor een plan-mer moet worden uitgevoerd. Wijziging van de Wet windenergie op zee is op dit punt dus niet nodig. Wel wordt een grondslag toegevoegd voor het heffen van rechten voor de screening.

Klimaatwetgeving

In de Europese klimaatwet[48] is vastgelegd dat de Europese Unie uiterlijk in 2050 klimaatneutraliteit moet bereiken, oftewel een netto-uitstoot van broeikasgassen van nul. Daarnaast bevat de Europese klimaatwet een bindende tussentijdse doelstelling: in 2030 moet de uitstoot van broeikasgassen in de EU met ten minste 55% zijn verminderd ten opzichte van het niveau in 1990.

De Nederlandse Klimaatwet sluit hierbij aan. Ook daarin is als langetermijndoel opgenomen dat in 2050 netto geen broeikasgassen meer worden uitgestoten. Voor 2030 is het streefdoel vastgelegd om de uitstoot met 55% te reduceren ten opzichte van 1990.

Hernieuwbare energie speelt een cruciale rol bij het behalen van deze reductiedoelen. In de herziene Richtlijn hernieuwbare energie is opgenomen dat het aandeel hernieuwbare energie in de totale energiemix aanzienlijk moet toenemen. Ter ondersteuning hiervan voorziet de richtlijn in maatregelen om vergunningsprocedures voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie te stroomlijnen, te vereenvoudigen en te versnellen.

Energiewet

Het hoofddoel van de wetgever is om met de Energiewet een stevig wettelijk fundament te leggen voor de energietransitie en voor een veilig, betrouwbare en betaalbare energievoorziening.

De Energiewet is modernisering van de verouderde Elektriciteitswet die stamt uit een periode dat elektriciteit hoofdzakelijk werd opgewekt in grote centrales op basis van fossiele brandstoffen. De energietransitie heeft de vraag naar elektriciteit enorm vergroot en de opwek gebeurt nu steeds meer op basis van decentrale, duurzame en hernieuwbare energiebronnen. Daar komt bij dat door netcongestie de regelgeving niet voldoende aansluit bij de realiteit en dat er Europese regelgeving is aangenomen die moest worden geïmplementeerd.

[48] Verordening (EU) 2021/1119 van het Europees parlement en de raad van 30 juni 2021tot vaststelling van een kader voor de verwezenlijking van klimaatneutraliteit, en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 401/2009 en Verordening (EU) 2018/1999 (‘Europese klimaatwet’)

De Energiewet geeft leveranciers, systeembeheerders en afnemers meer handvatten om meer flexibel en op maat gebruik te maken van de openbare netten.

6. Gevolgen (m.u.v. financiële gevolgen)

Het beoogde effect van dit wetsvoorstel is versnelling van procedures rond vergunningen voor hernieuwbare-energieprojecten[49], zodat hernieuwbare-energieprojecten sneller gerealiseerd kunnen worden. Dit wetsvoorstel heeft verschillende gevolgen.

- De mogelijkheid voor hernieuwbare-energieprojecten in versnellingsgebieden om de project-merbeoordeling achterwege te laten, zal alleen versnelling opleveren voor mer-beoordelingsplichtige projecten, waarbij in de plan fase al genoeg bekend is om een gedegen plan-MER op te leveren. Binnen de huidige wetgeving is het al mogelijk om een project-merbeoordeling te doorlopen zonder eerst een plan-mer uit te voeren. De versnelling die deze richtlijn biedt, zou kunnen komen van versnellingsgebieden waar meerdere mer-beoordelingsplichtige projecten uitgevoerd worden. In dat geval zouden met één plan-mer meerdere project-mer-beoordelingen achterwege gelaten kunnen worden (mits voldoende informatie bekend is om een gedegen plan mer uit te voeren).
- De screening die in plaats van de project-mer-beoordeling komt, wordt uitgevoerd door het bevoegd gezag. Hiermee verschuift de onderzoeksplicht van de initiatiefnemer naar het bevoegd gezag.
- De noodverordening hernieuwbare energie regelde al dat hernieuwbare-energieprojecten van hoger openbaar belang zijn en dat het verstoren of doden van beschermde soorten als niet-opzettelijk wordt beschouwd, mits bij het hernieuwbare-energieproject mitigerende maatregelen zijn genomen. Met de herziene richtlijn krijgen deze bepalingen een meer permante status. Niet volledig permanent, want de richtlijn schrijft voor dat de bepaling over hoger openbaar belang geldig is totdat klimaatneutraliteit bereikt is.
- De bepaling over het niet-opzettelijk verstoren of doden van beschermde soorten (mits bij het hernieuwbare-energieproject mitigerende maatregelen zijn genomen) biedt initiatiefnemers van projecten meer zekerheid dat hun project doorgang kan vinden.

Regeldruk

Het wetsvoorstel gaat over de zuivere implementatie van een EU-richtlijn. Hierbij is gekozen voor lastenluwe implementatie. De instrumenten die de herziene richtlijn biedt zijn grotendeels facultatief. De richtlijn zal de regeldruk voor initiatiefnemers van hernieuwbare-energieprojecten over het algemeen niet veranderen en in specifieke gevallen juist verlagen. Bijvoorbeeld als de project-mer die nu door de initiatiefnemer verricht wordt, vervangen wordt door een screening door het bevoegd gezag. Er zijn geen markteffecten of innovatie effecten te verwachten, omdat de herziene richtlijn gaat over het versnellen van procedures.

Bij het voorstel van deze richtlijn heeft de Europese Commissie geen impact assessment gedaan.

Gevolgen voor de rechtspraak

Rechtstreeks beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State

De richtlijn schrijft in artikel 16, zesde lid, voor dat administratieve en gerechtelijke beroepsprocedures in het kader van hernieuwbare energieprojecten worden onderworpen aan de snelste administratieve en gerechtelijke procedure die op het relevante nationale, regionale en lokale niveau beschikbaar is. De snelste gerechtelijke procedure in het Nederlandse recht is beroep in eerste en enige aanleg bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Voor een aanzienlijk deel van de hernieuwbare energieprojecten staat al beroep in eerste en enige aanleg open bij de Afdeling. Het gaat om kavelbesluiten, besluiten op grond van de Mijnbouwwet, projectbesluiten en besluiten ter uitvoering van een projectbesluit. Op grond van de Energiewet is het projectbesluit het aangewezen instrument voor de aanleg of uitbreiding van een windpark met een capaciteit van ten minste 15 MW en de aanleg of uitbreiding van een productie-installatie voor opwekking van duurzame elektriciteit met behulp van zonne-energie met een capaciteit van ten minste 50 MW.

Voor de overige hernieuwbare energieprojecten is aan artikel 2 van bijlage 2 bij de Algemene wet

[49] Een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit, een Natura 2000-activiteit, een flora- en fauna- activiteit, een bouwactiviteit, een binnen- of buitenplanse omgevingsplanactiviteit, een wateractiviteit, een kavelbesluit en een vergunning op grond van het Mijnbouwbesluit.

bestuursrecht toegevoegd dat tegen een besluit op een aanvraag om omgevingsvergunningen voor bepaalde hernieuwbare energieprojecten, beroep in eerste en enige aanleg openstaat bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Besluiten waarvoor als gevolg van deze wet rechtstreeks beroep bij de Afdeling openstaat, zijn besluiten op aanvragen om een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit, een Natura 2000-activiteit, een flora- en fauna-activiteit, een bouwactiviteit, een rijksmonumentenactiviteit, een beperkingengebiedactiviteit, een wateractiviteit en een omgevingsplanactiviteit met betrekking tot een hernieuwbare-energieproject.

Het bovenstaande betekent dat de beroepszaken die op dit moment bij de rechtbank aanhangig worden gemaakt, direct bij de Afdeling terecht komen. Naast een toename van beroepszaken zal de keuze voor beroep in eerste en enige aanleg bij de Afdeling ook voor een afname van zaken zorgen, namelijk de hoger beroepszaken die op dit moment door de Afdeling worden afgedaan. Op dit moment is immers hoger beroep bij de Afdeling mogelijk, maar met het wetsvoorstel wordt voorgesteld beroep in de genoemde gevallen in eerste en enige aanleg bij de Afdeling te beleggen.

De verwachting is dat er als gevolg van het wetsvoorstel geen veranderingen zullen optreden in het aantal aanvragen dat wordt ingediend voor hernieuwbare-energieprojecten en het aantal rechtszaken dat tegen besluiten op deze aanvragen zal worden aangespannen.

Aanwijzen versnellingsgebieden

Op grond van het wetsvoorstel kunnen versnellingsgebieden worden aangewezen in het omgevingsplan. Tegen een wijziging van het omgevingsplan staat beroep open. Het aanwijzen van versnellingsgebieden is voor het gemeentebestuur geen verplichting. Voor de mapping zijn er enkele tientallen gemeentelijke gebieden aangedragen, maar op voorhand is niet te zeggen hoeveel van die gebieden zullen worden aangewezen als versnellingsgebied. Daarbij komt dat het voor de hand ligt dat gemeenten het aanwijzen van een gebied combineren met het ruimtelijk inpassen van hernieuwbare energieprojecten. In de situatie zonder dit wetsvoorstel stond al beroep open tegen het (ruimtelijk) mogelijk maken van de projecten. Het tegelijk aanwijzen van een gebied leidt dan niet tot een extra procedure.

Als een provincie of de Minister een gebied aanwijst in de omgevingsverordening respectievelijk Omgevingsregeling, staat daartegen geen beroep open. Tegen het bijbehorende plan evenmin.

Screening

Hernieuwbare energieprojecten worden onderworpen aan een screening, als zij worden uitgevoerd binnen een versnellingsgebied. Als uit de screening blijkt dat er aanzienlijke effecten te verwachten zijn die niet naar voren zijn gekomen bij het verrichten van de toetsen op planniveau, moet het bevoegd gezag dit vastleggen in een besluit. Dit besluit is een voorbereidende beslissing als bedoeld in artikel 6:3 van de Algemene wet bestuursrecht en is niet vatbaar voor beroep, tenzij deze beslissing de belanghebbende los van het voor te bereiden besluit rechtstreeks in zijn belang treft.

7. Uitvoering

De inventarisatie van gebieden vergt inzet van bevoegde gezagen. Omdat deze inventarisatie aan de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel vooraf gaat, is de verhoogde bestuurlijke last niet toe te rekenen aan dit wetsvoorstel.

Aanwijzing van de gebieden, het vaststellen van een plan en het verrichten van de screening is aan de bevoegd gezagen. Hiermee biedt de herziene richtlijn hernieuwbare energie voor gemeenten en provincies een kans voor versnelling, geen verplichting. De keuze is dus aan de bevoegd gezagen om hier capaciteit voor in te zetten. De lidstaten moeten de regionale en lokale autoriteiten bijstaan om de vergunningsprocedure te vergemakkelijken.

De herziene richtlijn hernieuwbare energie stelt ook kortere maximale beslistermijnen voor vergunningen, die wel verplicht zijn. Dit vraagt mogelijk van bevoegd gezagen om vergunningen in bepaalde, uitzonderlijke, gevallen sneller te beoordelen. Overigens worden de meeste van de gestelde termijnen voor nationale projecten nu ook al gehaald en is bovendien de noodverordening hernieuwbare energie in werking waarin termijnen gesteld worden voor projecten gericht op warmtepompen en repowering projecten (zie ook paragraaf 5.2). Er is al een loket (DSO) waar vergunningaanvragen binnen komen, dit wetsvoorstel verandert daar niets aan.

Voor lopende procedures voor bijvoorbeeld de aanlandroutes van PAWOZ en VAWOZ kan het, als

ervoor gekozen wordt gebruik te maken van de mogelijkheden uit de richtlijn, nodig zijn om een bestaande plan-MER uit te breiden of om in het voorkomende geval toch een project-mer te doorlopen. Hieraan wordt uitvoering gegeven door het bevoegd gezag.

De herziene richtlijn hernieuwbare energie vergt een uitgebreidere plan-MER dan nu gebruikelijk is, om in een later stadium geen project-MER nodig te hebben. Ook kan het leiden tot meer plan-mer procedures doordat er verplichte plannen worden voorgeschreven. Dit kan gevolgen hebben voor de werklast van de Commissie voor de milieueffectrapportage, ook omdat deze commissie sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet nog wel gevraagd moet worden om advies over een plan-MER, maar niet langer over een project-MER.

De herziene richtlijn hernieuwbare energie beoogt initiatiefnemers van hernieuwbare-energieprojecten te ontzorgen. Zo verschuift de verantwoordelijkheid voor de project-MER die gewoonlijk bij de initiatiefnemer ligt, naar verantwoordelijkheid voor de plan-mer en de screening door het bevoegd gezag. Met de mogelijkheid voor financiële compensatie verschuift de uitvoering van deze compensatie van initiatiefnemer naar bevoegd gezag.

Uitvoeringstoets decentrale overheden

Met de Vereniging Nederlandse Gemeenten en het Interprovinciaal overleg wordt onderzocht wat de gevolgen van de herziene richtlijn zijn voor decentrale overheden. De resultaten van deze toets zullen opgenomen worden in de nota bij de AMvB, omdat veel van de effecten samenhangen met de bepalingen die in de AMvB zullen worden opgenomen.

8. Toezicht en handhaving

Voor hernieuwbare energieprojecten worden mitigerende maatregelen uit het plan vastgelegd in vergunningvoorschriften voor het hernieuwbare energieproject of in algemene regels in het omgevingsplan of de omgevingsverordening. Toezicht en handhaving vindt plaats zoals dat voor de vergunningen en het maatwerk en de algemene regels plaatsvindt op grond van de Omgevingswet, de Algemene wet bestuursrecht en de Wet windenergie op zee. Als niet tijdig wordt beslist op vergunningaanvragen, gelden de bepalingen uit de Algemene wet bestuursrecht. Het onderhavige wetsvoorstel verandert hier niets aan.

9. Financiële gevolgen

De implementatie van de richtlijn kan verschillende financiële gevolgen hebben. Hierbij is het vooralsnog lastig om in te schatten hoe groot deze gevolgen zijn, omdat een inschatting gemaakt moet worden van hoe vaak de mogelijkheden van de herziene richtlijn hernieuwbare energie benut zullen worden en of ze daadwerkelijk een verschil maken met de huidige situatie.

Het aanwijzen van een versnellingsgebied door gemeenten en provincies is facultatief. Een gevolg van de aanwijzing is dat het bevoegd gezag een plan moet vaststellen en een screening moet verrichten voor hernieuwbare energieprojecten binnen het gebied. Daarentegen komt die screening in de plaats van een eventuele project-mer-beoordeling, zodat die inzet bespaard blijft. Met dit wetsvoorstel wordt geregeld dat bij de initiatiefnemer rechten geheven kunnen worden voor de screening.

De richtlijn biedt onder voorwaarden de mogelijkheid van financiële compensatie van negatieve natuur- en milieueffecten. De uitvoering hiervan ligt bij het Rijk of de provincie of externe partijen. De kosten van de uitvoering kunnen net als het bedrag voor de financiële compensatie ten laste van de initiatiefnemer komen.

Tenslotte kan toezicht en handhaving ook financiële gevolgen hebben.

10. Advies en consultatie

Dit wetsvoorstel is aan diverse instanties voorgelegd voor advies.

De Afdeling bestuursrechtspraak merkt op dat met de in het wetsvoorstel gemaakte keuze voor beroep in één instantie een uitzondering wordt gemaakt op het uitgangspunt van beroep in twee instanties. Dit uitgangspunt is in de Algemene wet bestuursrecht neergelegd met het oog op het waarborgen van de kwaliteit van de rechtspraak in de gehele keten. De Afdeling kan de keuze voor beroep in één instantie volgen, gelet op de verplichting die uit de richtlijn volgt. De gevolgen van het wetsvoorstel voor de werkbelasting van de Afdeling bestuursrechtspraak zijn niet op voorhand in te schatten. Om die reden stelt de Afdeling voor om in geval van een betekenisvolle toename van de inzet van medewerkers en staatsraden, te bezien welke aanvullende middelen aan de Afdeling bestuursrecht-

spraak worden verstrekt om in staat te zijn de beroepen binnen redelijke termijn af te handelen.

De Commissie voor de milieueffectrapportage benadrukt het belang van zorgvuldige besluitvorming waarbij het milieubelang volwaardig kan meewegen. Het vervallen van de verplichting tot het doen van een mer voor projecten hoeft daar niet aan in de weg te staan, mits in de planfase voldoende (gedetailleerde en brede) milieuonderzoeken worden uitgevoerd, een afdoende toets plaatsvindt of het specifieke project past binnen de kaders van het plan en plan-milieueffectrapport (MER) en vereiste mitigerende maatregelen worden geborgd. De Commissie twijfelt aan de versnelling die met dit wetsvoorstel behaald kan worden, omdat zij meent dat het lastig zal zijn gebieden te vinden waar aanzienlijke milieueffecten op planniveau kunnen worden uitgesloten. Verder geeft de Commissie ter overweging dat de screening mogelijk erg lijkt op het bestaande instrument van project-mer-beoordeling.

Het Adviescollege Toetsing Regeldruk heeft de implementatie van de herziene richtlijn niet geselecteerd voor een formeel advies, omdat het geen gevolgen voor de regeldruk heeft.

Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft de implementatie van de herziene richtlijn vanwege de zuivere implementatiesdoelstelling niet geselecteerd voor een wetgevingstoets.

De Raad voor de Rechtspraak heeft aangegeven niet om advies gevraagd te hoeven worden, maar graag te zien dat er in deze memorie meer toegelicht zou worden over rechtsbescherming. Dat is vervolgens toegevoegd.

Interdepartementale afstemming

Dit wetsvoorstel is tot stand gekomen in overleg met het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening, het ministerie van en Infrastructuur en Waterstaat en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur vanuit de verantwoordelijkheid voor natuurregelgeving. Het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening vanuit de stelselverantwoordelijkheid voor de Omgevingswet. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat vanuit de verantwoordelijkheid voor de milieueffectrapportage, rijkswateren en als regisseur voor de Noordzee en het Ministerie van Justitie en Veiligheid vanwege wijziging van de Algemene wet bestuursrecht in verband met de beroepsprocedure voor hernieuwbare energieprojecten.

Internetconsultatie

Zoals aangegeven in de inleiding is bij het onderhavige wetsvoorstel sprake van zuivere implementatie van EU-wetgeving en laat de richtlijn op de voor dit wetsvoorstel relevante punten de lidstaten alleen beperkte keuzemogelijkheden op wetsniveau. Strikt genomen is geen internetconsultatie nodig voor de implementatie van EU-regelgeving, noch voor de mapping. Er is voor gekozen om toch breed te consulteren, omdat er belang gehecht wordt aan een transparant wetgevingsproces en de mogelijkheid van inspraak bij de (beperkte) keuzes die er zijn, en omdat het een bijdrage kan leveren aan de kwaliteit van de voorgestelde regelgeving. Daarnaast hecht de regering aan het zo volledig mogelijk verkrijgen van een beeld van de praktijk en een gedragen voorstel.

Naar aanleiding van de reacties op de internetconsultatie is het wetsvoorstel op een aantal punten aangepast. Zo is de bevoegdheid voor het aanwijzen van versnellingsgebieden uitgebreid met gemeenten (was eerst alleen Rijk en provincies). Daarnaast vindt het aanwijzen van een gebied niet langer plaats in een afzonderlijk aanwijzingsbesluit, maar in de bestaande instrumenten: het omgevingsplan (door gemeenten), de omgevingsverordening (door provincies) en de Omgevingsregeling (door het Rijk).

Verder is het voornemen in de amvb op te nemen dat projecten na de screening een natuurvergunning krijgen, in plaats van natuur-vergunningvrij door te mogen. Diverse respondenten gaven namelijk aan te verwachten dat een vergunning meer juridische zekerheid biedt. Tegen die vergunning zal beroep mogelijk zijn (in één instantie), tegen de aanwijzing niet meer. Deze memorie van toelichting is op bovenstaande punten verduidelijkt.

Overigens is volgens de Omgevingswet tegen het omgevingsplan beroep mogelijk, waardoor bij aanwijzing van een versnellingsgebied door middel van dit instrument op twee momenten beroep mogelijk is: op planniveau en op projectniveau.

11. Inwerkingtreding en overgangsrecht

De inwerkingtreding wordt op basis van dit wetsvoorstel bepaald bij Koninklijk Besluit. Gestreefd

wordt naar inwerkingtreding op 1 juli 2026. Er is een samenloopbepaling opgenomen voor de relatie met het Wetsvoorstel gemeentelijke instrumenten warmtetransitie en het Wetsvoorstel versterking regie volkshuisvesting.

II Artikelsgewijze toelichting

Artikel I (Omgevingswet)

Onderdeel A (artikel 2.21b Ow)

Op grond van de richtlijn moeten gebieden worden aangewezen voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie en kunnen gebieden worden aangewezen voor netwerk- en opslaginfrastructuur. Voor die gebieden moeten plannen worden vastgesteld.

De richtlijn gaat uit van één besluit voor het aanwijzen van het gebied en het vaststellen van een plan. In dit wetsvoorstel gebeurt het aanwijzen van een gebied in het omgevingsplan, de omgevingsverordening en de Omgevingsregeling en worden aan de artikelen 3.6, 3.8 en 3.9 van de Omgevingswet onderdelen toegevoegd op grond waarvan een plan moet worden vastgesteld voor de gebieden.

Op grond van artikel 2.21 kan de Minister versnellingsgebieden aanwijzen in de Omgevingsregeling. In artikel 2.21b, aanhef en onder a, van de Omgevingswet is geregeld dat het gemeentebestuur gebieden kan aanwijzen in het omgevingsplan en het provinciebestuur in de omgevingsverordening.

Overwogen is om te regelen dat een gebied wordt aangewezen in het plan als bedoeld in de nieuwe onderdelen van de artikelen 3.6, 3.8 en 3.9 van de Omgevingswet. Daarvoor is niet gekozen, omdat dit niet past bij het in het stelsel van de Omgevingswet gehanteerde uitgangspunt van scheiding van beleid en normstelling.[50]

Het aanwijzen van een versnellingsgebied heeft als gevolg dat voor bepaalde hernieuwbare energieprojecten specifieke termijnen en afwijkende regels gelden voor het verlenen van vergunningen. In samenhang met het plan dat op grond van de artikelen 3.6, 3.8 en 3.9 van de Omgevingswet voor een versnellingsgebied moet worden vastgesteld, heeft het aanwijzen van een versnellingsgebied meer gevolgen. Het belangrijkste is dat hernieuwbare energieprojecten binnen het gebied onder voorwaarden zijn vrijgesteld van de mer-beoordelingsplicht, passende beoordeling en soortenbeschermingstoets op projectniveau.

Bij algemene maatregel van bestuur worden op grond van de artikelen 2.21b, aanhef en onder b, en 2.24 en 2.25, eerste lid, onder a, onder 2° en derde lid, onder c, onder 1° en onder 4°, van de Omgevingswet, zoals aangepast met dit wetsvoorstel, twee dingen geregeld: welk bestuursorgaan (gemeenteraad, provinciale staten of de Minister) wijst in welk geval een gebied aan en aan welke criteria moet de keuze van het gebied voldoen?

Met betrekking tot de eerste vraag is het voornemen om te bepalen dat in beginsel gemeenten gebieden aanwijzen. Dit is in overeenstemming met artikel 2.3 van de Omgevingswet, op grond waarvan de uitoefening van de taken en bevoegdheden op grond van die wet wordt overgelaten aan de bestuursorganen van een gemeente, tenzij daarover andere regels zijn gesteld. Daarbij komt dat bij projecten als een windpark tot 15MW, een zonnepark tot 50MW of de aanleg van een warmtenet geen rijks- of provinciale belangen aan de orde zijn. De Minister, in overeenstemming met de Ministers die het aangaat, wijst versnellingsgebieden aan in rijkswateren. De Minister en provincies kunnen ook gebieden aanwijzen als binnen dat gebied een of meer hernieuwbare energieprojecten worden uitgevoerd waarvoor de Minister een projectbesluit neemt of gedeputeerde staten een projectbesluit nemen.

Gelet op de taakverdeling tussen de Ministers zal het de Minister van Klimaat en Groene Groei zijn die gebieden aanwijst, in overeenstemming met de Ministers die het aangaat, bijvoorbeeld de Minister van Infrastructuur en Waterstaat voor gebieden op de Noordzee en andere Rijkswateren en de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur bij natuurbelangen.

Ook worden bij algemene maatregel van bestuur regels opgenomen over de keuze van de gebieden. Omdat het aanwijzen van een versnellingsgebied gevolgen heeft voor hernieuwbare energieprojecten binnen het gebied, zoals het vrijstellen van de verplichting een mer-beoordeling of passende beoordeling te verrichten, mogen versnellingsgebieden alleen worden aangewezen volgens bij algemene maatregel van bestuur gestelde regels. In het Besluit kwaliteit leefomgeving wordt,

[50] Kamerstukken II 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 44 e.v.

overeenkomstig de artikelen 15quater, eerste lid, onder a en 15sexies, eerste lid, onder a, b en c, van de richtlijn, bepaald dat het moet gaan om gebieden waar de voorziene hernieuwbare energieprojecten naar verwachting geen aanzienlijke milieueffecten zullen hebben. Daarom moet bijvoorbeeld voorrang worden gegeven aan kunstmatige en bebouwde oppervlakken en moeten Natura 2000-gebieden en belangrijke trekroutes van vogels en zeezoogdieren worden vermeden.

Onderdeel B (artikel 2.25 Ow)

Artikel 2.25, derde lid, van de Omgevingswet wordt aangevuld, zodat bij algemene maatregel van bestuur instructieregels kunnen worden gesteld over het aanwijzen van versnellingsgebieden in een omgevingsplan of omgevingsverordening op grond van artikel 2.21b, aanhef en onder a.

Voor het geval een gebied wordt aangewezen in de Omgevingsregeling bevat artikel 2.21b een grondslag voor het stellen van regels bij algemene maatregel va bestuur.

Ter implementatie van de artikelen 15quater, eerste lid, aanhef en onder a, en 15sexies, eerste lid, van de richtlijn worden in het Besluit kwaliteit leefomgeving criteria opgenomen waaraan de keuze van het gebied moet voldoen. Het moet gaan om gebieden waar hernieuwbare energieprojecten naar verwachting geen aanzienlijke milieueffecten zullen hebben. Daarom wordt bij voorkeur gekozen voor kunstmatige en bebouwde oppervlakken en moeten Natura 2000-gebieden en gebieden die onder nationale beschermingsregelingen voor natuur- en biodiversiteitsbehoud vallen worden vermeden. Ook wordt geregeld dat in het besluit waarmee een gebied wordt aangewezen gemotiveerd wordt hoe de criteria zijn toegepast.

Onderdeel C (artikel 2.26 Ow)

Voor elk aangewezen gebied voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie en voor netwerk- en opslaginfrastructuur moet een plan worden vastgesteld. Deze plannen hebben in de Omgevingswet de vorm van een programma als bedoeld in afdeling 3.2 van die wet. Om aan te sluiten bij de richtlijn worden deze programma's 'plannen' genoemd.

Volgens de artikelen 15quater, eerste lid, aanhef en onder b, en 15sexies, eerste lid, van de richtlijn moeten voor de aangewezen gebieden onder andere passende regels worden opgesteld over doeltreffende mitigerende maatregelen. Om deze reden is aan artikel 2.26, derde lid, van de Omgevingswet een onderdeel toegevoegd op grond waarvan de instructieregels die moeten worden gesteld over plannen die voortvloeien uit de richtlijn hernieuwbare energie, in ieder geval strekken ter uitvoering van die richtlijn. Die instructieregels kunnen betrekking hebben op de plannen zelf en op de doorwerking van de plannen naar juridisch bindende instrumenten. De doeltreffende mitigerende maatregelen zullen worden opgenomen in die plannen. In het Besluit kwaliteit leefomgeving worden instructieregels opgenomen over de inhoud van die plannen.

Onderdeel D (art 2.47 Ow)

Met dit artikel is artikel 16, derde lid, van de richtlijn geïmplementeerd, waarin bepaald is dat de lidstaten een of meer contactpunten oprichten of aanwijzen die de aanvrager om een hernieuwbare energieproject op diens verzoek begeleiden en de volledige administratieve vergunningaanvraag- en vergunningverleningsprocedure vergemakkelijken. De aanvrager dient volgens de richtlijn gedurende de gehele procedure slechts met één contactpunt contact te hebben. Het contactpunt begeleidt de aanvrager op transparante wijze gedurende de administratieve vergunningsaanvraagprocedure, met inbegrip van de milieubeschermingsgerelateerde stappen, tot het moment waarop de bevoegde autoriteiten aan het einde van de vergunningverleningsprocedure een of meer besluiten vaststellen. Het contactpunt verschaft de aanvrager daarnaast alle nodige informatie en schakelt, in voorkomend geval, andere administratieve autoriteiten in. Het contactpunt zorgt ervoor dat de in deze richtlijn vastgestelde termijnen voor de vergunningsprocedures worden nageleefd.

Eerste lid

De Minister van Klimaat en Groene Groei wordt aangewezen als contactpunt. De taak zal worden uitgevoerd door het bureau energieprojecten van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Alle omgevingsvergunningen die nodig zijn voor het project worden daarbij betrokken. Het kan gaan om een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit, een Natura 2000-activiteit, een flora- en fauna-activiteit, een binnen- of buitenplanse omgevingsplanactiviteit, een wateractiviteit, een rijksmonumentenactiviteit en een beperkingengebiedactiviteit. Ook een vergunning op grond van de Wet windenergie op zee en het Mijnbouwbesluit worden betrokken.

Tweede lid

De Omgevingswet bevat grondslagen voor regels over de verwerking van persoonsgegevens bij handhaving en in het digitaal stelsel Omgevingswet. Met het tweede lid wordt geregeld dat ook bij de vervulling van de rol als contactpunt, persoonsgegevens alleen worden verwerkt voor zover dat daarvoor nodig is.

Artikel I, onderdelen E, F en G (artikelen 3.6, 3.8 en 3.9 Ow)

Voor de aangewezen gebieden moeten op grond van de artikelen 15quater, eerste lid, en 15sexies, eerste lid, van de richtlijn plannen worden vastgesteld. In dit voorstel krijgen die vorm als verplichte programma's, maar in lijn met de richtlijn spreken we van plannen. Op grond van artikel 2.24 en 2.26 van de wet worden in het Besluit kwaliteit leefomgeving, in lijn met de artikelen 15quater, eerste lid, onder b, en 15sexies, eerste lid, onder e, van de richtlijn, instructieregels gesteld over de inhoud van de plannen en over de doorwerking van de plannen in juridisch bindende instrumenten, zoals omgevingsvergunningen. In het plan moeten bijvoorbeeld mitigerende maatregelen worden opgenomen. Dit kan op grond van artikel 3.5 van de Omgevingswet.

Artikel I, onderdelen H en I (artikelen 13.1 en 13.1a Ow)

Aan de artikelen 13.1 en 13.1a van de Omgevingswet is toegevoegd dat de Minister van Klimaat en Groene Groei en een gemeente en provincie rechten kunnen heffen voor het verrichten van een screening hernieuwbare energie. De kosten van het verrichten van de screening kunnen op de initiatiefnemer worden verhaald.

Artikel I, onderdeel J (artikel 13.6a Ow)

In sommige gevallen kan een project ondanks gevolgen voor het milieu toch doorgang vinden als compenserende maatregelen worden getroffen, die de vorm kunnen hebben van financiële compensatie, om eventuele negatieve milieueffecten aan te pakken of voor programma's voor de bescherming van soorten om de staat van instandhouding van de betrokken soorten te waarborgen of te verbeteren. Het gaat hier om wind- en zonne-energieprojecten (art. 16bis van de richtlijn) en infrastructuur voor hernieuwbare energie in het elektriciteitssysteem (15sexies, vierde lid). Met de invoeging van artikel 13.6a wordt een grondslag opgenomen om voor deze compensatie voorschriften aan een omgevingsvergunning te verbinden. Volgens de richtlijn is financiële compensatie mogelijk voor hernieuwbare energieprojecten voor het opwekken van wind- en fotovoltaïsche zonne-energie die zijn vrijgesteld van de verplichting een mer-beoordeling, passende beoordeling en soortenbeschermingstoets uit te voeren wanneer uit de screening blijkt dat er onvoorziene negatieve milieueffecten zijn. Het voornemen bestaat om bij algemene maatregel van bestuur voor al deze projecten vrijstelling te verlenen van de genoemde verplichtingen.

Daarnaast kan volgens de richtlijn financiële compensatie alleen worden ingezet voor netwerk- en opslaginfrastructuur.

Hoewel de richtlijn financiële compensatie breder mogelijk maakt, namelijk voor het compenseren van milieueffecten (waar natuureffecten deel van uitmaken), wordt in dit wetsvoorstel de toepassing beperkt tot effecten op soorten en habitats. Anders dan milieueffecten lenen deze natuureffecten zich goed voor financiële compensatie.

Artikel I, onderdeel K (artikel 16.53c Ow)

In versnellingsgebieden voor het opwekken, de opslag of het transport van hernieuwbare energie kan vergunningverlening versneld worden doordat de effecten voor natuur en het milieu in een eerder stadium, op planniveau, worden onderzocht. Er zijn in beginsel geen mer-beoordeling, passende beoordeling en soortenbeschermingstoets op projectniveau meer nodig.

De verwachting is dat in de toekomst meer richtlijnen en verordeningen in het kader van versnelling van de energietransitie zullen gaan voorzien in (de mogelijkheid) uitzonderingen (toe te laten) op de verplichting een passende beoordeling te maken. Dat zou dan steeds een wetswijziging verlangen, wat een tijdige uitvoering van de Europese wetgeving kan belemmeren. Artikel 16.53c is nu dus te rigide en daarom wordt dit artikel uitgebreid met een onderdeel b waarin in algemene zin wordt geregeld dat geen passende beoordeling hoeft te worden gemaakt, wanneer dit is geregeld voor plannen of projecten op grond van een verordening, richtlijn of besluit, als bedoeld in artikel 288 van het Verdrag over de werking van de Europese Unie. Om nadere invulling hiervan bij algemene maatregel van bestuur mogelijk te maken, wordt het artikel verder uitgebreid met een delegatiegrondslag in het vierde lid. In de richtlijn hernieuwbare energie wordt overigens geen mogelijkheid gegeven voor een

uitzondering op de verplichting een passende beoordeling uit te voeren op planniveau en dus ook niet in de op dit artikel gebaseerde regels.

Artikel I, onderdeel L (artikel 16.53d Ow)

Met het nieuwe artikel 16.53d van de Omgevingswet worden de artikelen 15sexies, derde lid en 16bis, vierde lid, van de richtlijn geïmplementeerd. Als voor aangewezen gebieden een plan-mer en zo nodig een passende beoordeling of soortenbeschermingstoets is uitgevoerd, gelden voor projecten binnen deze gebieden geen mer-beoordelingsplicht en verplichtingen tot het verrichten van een passende beoordeling of soortenbeschermingstoets op projectniveau. Het bevoegd gezag moet de projecten dan wel aan een screening onderwerpen, om na te gaan of het zeer waarschijnlijk is dat een dergelijk project, gelet op de milieugevoeligheid van het geografische gebied waar het project zal worden uitgevoerd, zal leiden tot aanzienlijke onvoorziene negatieve milieueffecten die niet zijn vastgesteld tijdens het vaststellen van de plan-mer of de natuurtoetsen op planniveau.

Eerste lid

In het eerste lid is bepaald dat een screening moet worden uitgevoerd voor hernieuwbare energieprojecten die worden verricht binnen een versnellingsgebied, als deze projecten zijn vrijgesteld van de genoemde beoordelingsverplichtingen. De vrijstelling van deze verplichtingen wordt geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Tweede lid

Met het tweede lid worden de artikelen 15sexies, derde lid en 16bis, vierde lid geïmplementeerd, waarin het doel van de screening is opgenomen. De screening is een andere beoordeling dan de mer-beoordeling. Desgevraagd is namens de commissie aangegeven dat de screening moet worden uitgevoerd zoals is beschreven in de artikelen 15sexies, derde lid, en 16bis, vierde lid van de richtlijn en dat dit dus een andere procedure is dan de mer-beoordeling als bedoeld in de mer-richtlijn.

Derde lid

Projecten die mogelijk grensoverschrijdende milieueffecten hebben mogen niet worden vrijgesteld van de mer-beoordelingsplicht. Daarom wordt bij de screening op projectniveau gecontroleerd of er niet toch grensoverschrijdende milieueffecten zijn waarvan bij de beoordeling op planniveau niet is gebleken.

Vierde lid

Als uit de screening van een project voor het opwekken van hernieuwbare energie blijkt dat het project, gelet op de milieugevoeligheid van het gebied waar het project wordt uitgevoerd, zeer waarschijnlijk zal leiden tot aanzienlijke onvoorziene negatieve milieueffecten die niet kunnen worden verzacht door de maatregelen die zijn vastgesteld in de plannen tot aanwijzing van gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie of die door de projectontwikkelaar zijn voorgesteld, moet het bevoegd gezag dit volgens de richtlijn gemotiveerd op basis van duidelijke bewijzen in een administratief besluit vaststellen. Dit besluit is een voorbereidende beslissing als bedoeld in artikel 6:3 van de Algemene wet bestuursrecht.

Voor projecten voor netwerk- en opslaginfrastructuur in een versnellingsgebied vindt wel een screening plaats, maar als uit de screening blijkt dat er waarschijnlijk onvoorziene negatieve milieueffecten zijn (waaronder ook natuureffecten vallen), hoeft daarover geen besluit genomen te worden. Er moeten in dat geval evenredige mitigerende maatregelen worden toegepast of compenserende maatregelen, die ook financieel kunnen zijn.

De verwachting is dat als een plan-mer of beoordeling op planniveau heeft plaatsgevonden, projecten doorgang kunnen vinden omdat er op projectniveau ook geen milieueffecten zullen zijn. Voor de zekerheid wordt een screening uitgevoerd, om er zeker van te zijn dat er op projectniveau niet toch effecten zijn, die bij de beoordelingen op planniveau en de plan-mer niet naar voren zijn gekomen. Als er geen effecten zijn, kan de vergunningenprocedure worden afgerond zonder mer-beoordeling, passende beoordeling of soortenbeschermingstoets op projectniveau.

Als er wel onvoorziene milieueffecten zijn, moet voor projecten voor het opwekken van hernieuwbare energie een mer en zo nodig een passende beoordeling en soortenbeschermingstoets worden uitgevoerd, tenzij het om het opwekken van wind- of fotovoltaïsche zonne-energie gaat. Voor de laatstgenoemde projecten wordt bij algemene maatregel van bestuur integraal vrijstelling verleend van de beoordelingsplichten, ook al zijn er milieueffecten. Volgens de richtlijn kan vrijstelling worden

verleend in het geval van gerechtvaardigde omstandigheden, onder meer wanneer dit nodig is om de uitrol van hernieuwbare energie te versnellen om de doestellingen op het gebied van klimaat en hernieuwbare energie te halen. Naar de mening van het kabinet is sprake van zulke omstandigheden, omdat windenergie en fotovoltaïsche zonne-energie de belangrijkste hernieuwbare energiebronnen zijn en zonder deze vrijstelling doelstellingen zeer waarschijnlijk niet gehaald worden. De vrijstellingen worden op grond van de artikelen 16.43, vierde lid, aanhef en onder a, en 16.53c, derde en vierde lid, van de Omgevingswet geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

In het geval er wel gevolgen zijn, maar niet alsnog beoordelingen hoeven plaats te vinden, dus voor projecten voor energie-infrastructuur voor hernieuwbare energie en projecten voor windenergie of fotovoltaïsche zonne-energie, treft de exploitant evenredige mitigerende maatregelen of compenserende maatregelen, zo nodig financieel. Dit wordt geregeld in het plan: in het Besluit kwaliteit leefomgeving zal geregeld worden dat het plan een kader moet bevatten op grond waarvan het bevoegd gezag er met vergunningvoorschriften of door algemene regels in het omgevingsplan of de omgevingsverordening voor zorgt dat deze verplichtingen worden opgelegd aan degene die de activiteit verricht.

Vijfde lid

Met het vijfde lid wordt artikel 16quater, derde lid, van de richtlijn geïmplementeerd. In dat artikellid is bepaald dat geen screening plaatsvindt voor projecten voor de repowering van een hernieuwbare energieproject voor zonne-energie, als de repowering geen extra ruimte inneemt en het hernieuwbare energieproject voor zonne-energie voldoet aan de voorgeschreven mitigerende maatregelen.

Voor het begrip repowering wordt verwezen naar de richtlijn. Daarin is repowering gedefinieerd als het vernieuwen van hernieuwbare energie producerende elektriciteitscentrales, met inbegrip van de volledige of gedeeltelijke vervanging van installaties of exploitatiesystemen en apparatuur, teneinde de capaciteit te vervangen of de efficiëntie of capaciteit van de installatie te verhogen.

Zesde lid

Op grond van het zesde lid worden in het Omgevingsbesluit regels gesteld over onder andere de gegevens die worden gebruikt voor de screening en de termijn waarbinnen de screening moet worden afgerond.

Artikel I, onderdeel M (Artikel 16.64, vijfde lid, Ow)

De richtlijn stelt termijnen waarbinnen een besluit genomen moet zijn op een aanvraag om een vergunning voor een hernieuwbare energieproject. In de meeste gevallen wordt met de bestaande regelgeving uit de Algemene wet bestuursrecht en de Omgevingswet voldaan aan deze termijnen. In sommige gevallen schrijft de richtlijn een termijn van drie maanden voor, een termijn die korter is dan die voor de reguliere procedure uit de Algemene wet bestuursrecht. Daarom is aan artikel 16.64 een lid toegevoegd op grond waarvan bij algemene maatregel van bestuur hernieuwbare energieprojecten kunnen worden aangewezen waarvoor kortere termijnen gelden. Omdat termijnen met een lengte zoals in de richtlijn bedoeld, in het Nederlandse stelsel van bestuursrecht worden uitgedrukt in weken, is gekozen voor een beslistermijn van twaalf weken.

Bij algemene maatregel van bestuur zal de termijn worden aangepast voor een omgevingsvergunning voor het aanleggen en het gebruiken van een bodemenergiesysteem met een warmtepomp met een vermogen van minder dan 50 MW. Als het gaat om een open bodemenergiesysteem is een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit vereist. Daarnaast worden energieprojecten voor zonne-energie op kunstmatige constructies aangewezen.

In de meeste gevallen geldt geen vergunningplicht, maar in bepaalde gevallen kan toch een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit, rijksmonumentenactiviteit of een omgevingsplanactiviteit vereist zijn. Het voornemen bestaat om bij de aanwijzing van hernieuwbare energieprojecten op grond van het voorgestelde vijfde lid gebruik te maken van de mogelijkheid die de richtlijn biedt om projecten op, aan of in (voor)beschermde monumenten of in beschermde stads- en dorpsgezichten uit te zonderen. Op grond van de nu geldende regeling in het Omgevingsbesluit over advies en instemming voor aanvragen om een omgevingsvergunning zouden dergelijke projecten zonder deze uitzondering onder onderdeel b van het voorgestelde art. 16.64, vijfde lid, vallen (gevallen waarvoor geen instemming is vereist).

Artikel I, onderdeel N (Bijlage I Ow)

Voor het begrip hernieuwbare energie wordt verwezen naar de begripsbepalingen uit de richtlijn:

„energie uit hernieuwbare bronnen' of „hernieuwbare energie': energie uit hernieuwbare niet-fossiele bronnen, namelijk windenergie, zonne-energie (thermische zonne-energie en fotovoltaïsche energie) en geothermische energie, omgevingsenergie, getijdenenergie, golfslagenergie en andere energie uit de oceanen, waterkracht, en energie uit biomassa, stortgas, gas van rioolzuiveringsinstallaties, en biogas.

In aanbeveling (EU) 2024/1343, van 13 mei 2024 heeft de Europese Commissie aangegeven dat hernieuwbare waterstof ook onder de definitie van het begrip hernieuwbare energie valt.

Een hernieuwbare energieproject is de totstandbrenging en exploitatie van een installatie voor:
a. het opwekken van hernieuwbare energie
b. energie-infrastructuur voor hernieuwbare energie.

Deze tweedeling haakt aan op de twee soorten versnellingsgebieden die kunnen worden aangewezen. Een installatie voor het opwekken van hernieuwbare energie omvat ook de bijbehorende infrastructuur, bijvoorbeeld voor opslag en aansluiting op het netwerk. De onder b bedoelde installaties zijn afzonderlijke installaties voor energie-infrastructuur. Energie-infrastructuur is in de Omgevingswet gedefinieerd als werken, kabels of leidingen, waaronder lege buizen, ondergrondse ondersteuningswerken en beschermingswerken, bestemd voor opwekking of winning, transport en opslag van elektriciteit, respectievelijk stoffen als energiedrager. Een project is gedefinieerd als a) het bouwen van bouwwerken of de totstandbrenging van installaties of werken, en b) andere activiteiten die onderdelen van de fysieke leefomgeving wijzigen, inclusief activiteiten voor de winning van delfstoffen.

Voor een gebied voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie wordt niet aangesloten bij de begripsbepaling uit de richtlijn, maar wordt verwezen naar artikel 15quater, eerste lid, van de richtlijn, omdat dat concreter is. Gebieden voor netwerk- en opslaginfrastructuur worden niet gedefinieerd in de richtlijn. De richtlijn definieert overigens een 'gebied voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie' als: een specifieke locatie of gebied, te land, ter zee of op binnenwateren, die/dat een lidstaat heeft aangewezen als bijzonder geschikt voor de installatie van installaties voor de productie van hernieuwbare energie.

Artikel II (Algemene wet bestuursrecht)

Dit artikel wijzigt bijlage 2 bij de Algemene wet bestuursrecht. Op grond van artikel 16, zesde lid, van de richtlijn, moeten beroepsprocedures voor hernieuwbare energieprojecten worden onderworpen aan de snelste administratieve en gerechtelijke procedure die op het relevante nationale, regionale en lokale niveau beschikbaar is. Met de aanvulling van artikel 2 van bijlage 2 bij de Algemene wet bestuursrecht wordt daarom geregeld dat tegen besluiten over hernieuwbare energieprojecten beroep openstaat bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State als eerste en enige instantie.

Artikel III (Wet windenergie op zee)

Artikel III wijzigt artikel 12a van de Wet windenergie op zee. Er wordt een grondslag toegevoegd om rechten te heffen voor een screening hernieuwbare energie aan de exploitant van een windpark op zee.

Het is niet nodig om aan de Wet windenergie op zee een grondslag toe te voegen om aan een vergunning voor een project voor windenergie op zee de voorwaarde te verbinden dat de exploitant een bedrag betaalt voor de compensatie van de gevolgen voor de natuur van het windpark. In artikel 15, derde lid, van de Wet windenergie op zee is bepaald dat de Minister van Klimaat en Groene Groei aan een vergunning voorwaarden en voorschriften kan verbinden. Deze bepaling omvat ook de mogelijkheid om voor te schrijven dat een bijdrage wordt betaald voor natuurcompensatie.

Artikel IV (Samenloop Wetsvoorstel Gemeentelijke instrumenten warmtetransitie)

Artikel V (Samenloop Wetsvoorstel versterking regie volkshuisvesting)

PM

Samenloopbepalingen voor de artikelen 2.26, 3.6, 3.8 en 3.9 van de Omgevingswet in verband met het Wetsvoorstel gemeentelijke instrumenten warmtetransitie en het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting worden na ontvangst van het advies van de Afdeling Advisering van de Raad van State ingevuld op basis van de meest actuele stand van zaken.

Artikel VI (Inwerkingtreding)

De inwerkingtreding wordt op basis van dit wetsvoorstel bepaald bij Koninklijk Besluit. Gestreefd wordt naar inwerkingtreding op 1 juli 2026.

III Implementatietabel

Richtlijn (EU) 2023/2413	Omgevingswet, Algemene wet bestuursrecht, Wet windenergie op zee	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze bij invulling beleidsruimte
Artikel 15ter	Feitelijk handelen		
Artikel 15quater, eerste lid	Artikel I, onder A, D, E, F en G (Artikelen 2.21b,, 3.6, 3.8 en 3.9 Omgevingswet) en bij amvb		
Artikel 15quater, tweede lid	Dit is al geregeld in de Omgevingswet (artikelen 16.36 en 16.53c)		
Artikel 15quater, derde lid	Dit wordt geregeld bij amvb.		
Artikel 15quater, vierde lid		Eerder aangewezen gebieden konden worden aangemerkt als versnellingsgebied	Er zijn geen eerder aangewezen gebieden.
Artikel 15quater, vijfde lid	Zie bij artikel 16bis		
Artikel 15quinquis, eerste lid	Dit is al geregeld in de Algemene wet bestuursrecht (Afdeling 3.4), de Omgevingswet en daarop gebaseerde regelgeving (artikelen 5.47, 5.48 en 5.51, 16.23 en 16.55 Omgevingswet, 5.3, 5.5, 10.8 Omgevingsbesluit, artikel 7.4 Omgevingsregeling)		
Artikel 15quinquis, tweede lid	Dit is al geregeld in artikel 6.12, derde lid, van de Energiewet		
Artikel 15sexies, eerste lid	Artikel I, onder A, D, E, F en G (Artikelen 2.21b, 3.6, 3.8 en 3.9 Omgevingswet)	Gebieden voor opslag- en netwerkinfrastructuur kunnen worden aangewezen.	Hiervoor is een kan-bepaling in de wet opgenomen.
Artikel 15sexies, tweede lid	Artikel I, onder K (artikel 16.53c Omgevingswet) en bij amvb		
Artikel 15sexies, derde lid	Artikel I, onder L (artikel 16.53d Omgevingswet)		
Artikel 15sexies, vierde lid	Dit wordt geregeld bij amvb.		
Artikel 15sexies, vijfde lid	Dit wordt geregeld bij amvb.		
Artikel 16, eerste lid	Heeft geen implementatie nodig		
Artikel 16, tweede lid	Dit wordt geregeld bij amvb.		
Artikel 16, derde lid	Feitelijk handelen		
Artikel 16, vierde lid	Feitelijk handelen		
Artikel 16, vijfde lid	Dit is al geregeld in Nederlands recht (hoofdstukken 6, 7 en 8 Algemene wet bestuursrecht)		
Artikel 16, zesde lid	Artikel II (hoofdstuk 2 Algemene wet bestuursrecht)		
Artikel 16, zevende, achtste en negende lid	Geen implementatie nodig		
Artikel 16 bis, eerste en tweede lid	Dit wordt geregeld bij amvb.		
Artikel 16bis, derde lid	Artikel I, onder K (artikel 16.53c Omgevingswet) en bij amvb		
Artikel 16bis, vierde lid	Artikel I, onder L (artikel 16.53d Omgevingswet)		
Artikel 16bis, vijfde lid	Artikel I, onder L (artikel 16.53d Omgevingswet) en bij amvb	Er kan vrijstelling verleend worden van beoordelingen op projectniveau voor projecten voor wind- en fotovoltaïsche zonne-energie.	Gelet op het behalen van de doelstellingen is ervoor gekozen om integraal vrijstelling te verlenen.
Artikel 16bis, zesde lid	Geen implementatie nodig		
Artikel 16ter	Dit wordt, voor zover implementatie nodig is, geregeld bij amvb		

Richtlijn (EU) 2023/2413	Omgevingswet, Algemene wet bestuursrecht, Wet windenergie op zee	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze bij invulling beleidsruimte
Artikel 16quater	Dit wordt, voor zover implementatie nodig is, geregeld bij amvb		
Artikel 16quinquis	Dit wordt, voor zover implementatie nodig is, geregeld bij amvb		
Artikel 16sexies	Dit wordt, voor zover implementatie nodig is, geregeld bij amvb		
Artikel 16 septies	Dit wordt geregeld bij amvb.		

De Minister van Klimaat en Groene Groei,